

3498

ԸՆԹԱՑԻ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՏԱՀԱԽՈՍ ՀԱՅՈՑ

Ա. ՌԱԶԻՆ

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՆՑ

ԵԹԵՐԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
(23,000 երրորդ օրինակ)

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴԵՆ ԵՒ ՄԵԱՐԶԵՆ ՎԱՍԵՐԱՑՈՒՄԸ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ. ԱՂ. ԸՆԳՈՒՆՈՒՄԸ

ՅՕՐԻՆԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԴԱՌԹԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک فی ۱۵ اغستوس ۱۳۱۲ تاریخ
و ۳۲۰ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر.

Կ. ՊՕԼԻՍ

ԵԹԵՐԵՐՈՐԴ Ն. Կ. լՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

91.99-8

1898

- 23

N 11789

2002

ԸՆԹԱՅԻ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՏԱՀԿԱԽՕՍ ՀԱՅՈՑ

491 99-8

uy

Ա. Ռ. Ա. ԶԻՆ

7-23

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

428

ՀԻՂԱ

ՄԱՆԿԱՆՑ

ԵՕԹԵՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

(23,000 հրրորդ օրինակ)

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԷՆ ԵՒ ՄԷԱՐԻՖԷՆ ՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԵՋ ԱՐ ԳՆԱԴՆԱԿԱՆ

ՅՕՐԻՆԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԴԱՌԹԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک فی ۱۵ اغستوس ۱۳۱۲ تاریخی
و ۳۲۰ نومرو لی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر.

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

1898

Handwritten signature.

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ Ի դաստանդման համար

1. Այս գրքոյկը Բերականն աւարտող տղոց համար է:
2. Մինչեւ 16 էջ՝ հասարակ ընթերցանութեան սահմանում է. միայն՝ պէտք է հոգ տանիլ որ աշակերտը սորվի նաեւ շատ մը գործածական բառերու հայերէնն որոնք դըրում էն այս մասին մէջ:
3. 17 էջէն կը սկսին թարգմանութիւնները: Աշակերտը պարտի անձնիւր դասի սկիզբը գտնուող հայերէն բառերը լաւ կարդալ եւ դոց ընել, ապա դասերուն ընթերցման եւ թարգմանութեան պարապիլ:
4. Մինչեւ որ տղան լաւ մը ըմբռնած չըլլայ դաս մը, պէտք է անցնիլ յաջորդ դասին ուր պիտի հանդիպի նախորդին բառերուն:
5. Ընթերցանութիւն ու թարգմանութիւն զուգընթաց պէտք է ըլլան, որպէս զի աշակերտը հասկնայ կարդացածը:
6. Դասատուն բաւականանալու չէ դոց ընել տալով միայն դասերուն պարունակած խօսքերը, այլ բառերու փոփոխութեամբ պէտք է նորանոր խօսքեր կազմել տայ. օրինակ. Խաղաչիկ կ'ուզե՞ս՝ խօսքը կրնայ փոխուիլ՝ Հաց կ'ուզե՞ս, գրիչ կ'ուզե՞ս, թուղթ կ'ուզե՞ս. կամ Խաղաչիկ ունի՞ս, հաց ունի՞ս, գրիչ ունի՞ս, թուղթ ունի՞ս, եւ այլն:
- Ասով միայն կը յաջողի աշակերտը վարժուիլ հայերէն խօսելու:
7. Նոյնն եւ Տաճկերէնէ ի հայ փոխելի դասերուն համար, ուր տղան անդրադարձութիւն մը կ'ընէ ուսածներուն վրայ եւ խօսքը հիմնովին մը տպաւորուի միտքին մէջ:
- Այսպէսով կը սկսի դասատունն եւ աշակերտին մէջ խօսակցութիւն մը որ հետզհետէ կ'ընդարձակի, եւ մանուկը՝ օր օրի ըրած յառաջագիմութեանը վրայ գոհ եւ ուրախ՝ հետամուտ կ'ըլլայ աւելի եւս զարգանալու եւ իւրացնելու շատ մը հայերէն բառեր՝ զորս տակաւ առ տակաւ պիտի գործածէ

խօսքեր կազմելու և կարեւորն այն է որ այս կրկնութիւններէ չձանձրանայ Դասաւորուն ինքը նախ՝ եւ ապա այնպիսի զուարթ կենդանութիւն մը տայ դասախօսութեան որ աշակերտներն ալ ձանձրոյթ չզգան՝ այլ քաջալերուին :

8. Ընթերցման եւ թարգմանութեան հետ դասաւորուն իրագիտական եւ մտաւարձական վարժութիւններ ալ ընել կուտայ , (սկսելով պարզ ու դիւրին հարցումներէ եւ աստիճանաբար ընդարձակելով) տղուն ամենէն մօտ եւ ծանօթ՝ առարկաներու եւ էականերու վրայ :

Աւասիկ քանի մը օրինակներ այս վարժութեան :

Ա. Ի՞նչ է գրուիւք, հացը, խահլիկն, գրիչը, ժամկոչը, շապիկը եւ այլն ⁽¹⁾ :

Բ. Որո՞նք են դպրոցի առարկաները, մարմինն մասերը, ուսելիքներ, խմելիքներ, եւ այլն :

Գ. Ի՞նչ կ'ընեն պատշաճաբար, ասեղով, մանգաղով, մկրատով, եւ այլն :

Դ. Ո՞ր կը գտնուի բարձր, ակիշը, մանգաղը, խաչը :

Ե. Ի՞նչ կ'ընէ հացագործը, հիւսնը, վարժապետը եւ այլն :

Զ. Ի՞նչ կը շինուի երկաթով, արծաթով, ալիւրով, եւ այլն :

Է. Ի՞նչ հեղուկներ, հագուստներ, գործիքներ, ծաղիկներ, ծառեր, եւ այլն կը ծանչնաս :

Ը. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդը՝ որ չի տեսներ, չի լսեր, հաց կը շինէ, պատեճ կը պահէ, դաս կուտայ, եւ այլն :

Թ. Ի՞նչ կը տեսնես երկինքը, ծովին վրայ, դպրոցին մէջ, եկեղեցիին մէջ. եւ այլն :

Ժ. Ի՞նչ է այն շէնքը՝ ուր տղայ դաս կ'առնեն, ուր աղօթք կ'ընեն, ուր աղիւր կ'աղան, ուր հաց կ'եփեն եւ այլն :

Այս օրինակներուն համեմատ, Դասաւորուն կրնայ առաջարկել անթիւ հարցումներ՝ փոխն ի փոխ, քաղաքական եւ վերջնական ոճով :

(1) Պատասխանները պէտք է ըլլան ամբողջ : Օրինակ. Դրուիւք մարմինն մէկ մասն է, հացը ուսելիք է, խահլիկն խմելիք է, գրիչը դասական առարկայ է, ժամկոչը մարդ է, շապիկը հագուստ է, եւ այլն :

Ա. Բաղադրական ոճի օրինակ.

Հարցում. Ո՞ր կը տեսնես քիթ, բերան, աչք, ականջ : Պատասխան. Քիթը, բերանը, աչքը, ականջը կը տեսնեմ մարդուն դէմքին վրայ :

Բ. Վերլուծական ոճի օրինակ.

Հարց. Ի՞նչ մասեր ունի մարդու դէմքը :

Պատաս. Մարդու դէմքն ունի քիթ, բերան, աչք, եւ այլն :

Գ. Վերջապէս ի բերան կ'ուսուցուին ոտանաւոր հատուածները, վստահ ըլլալէ ետքը՝ թէ տղան լաւ ըմբռնած է անոնց ոգին, իմաստը, եւ գիտէ ընթերցանութիւնն ու թարգմանութիւնը :

Այս միջոցները դործադրուելով՝ տարակոյս չկայ թէ վարժութիւնն Մանկանց լաւ արդիւնք պիտի տայ (ինչպէս փորձով հաստատուած է), եւ աշակերտը սէր ու փափաք պիտի զգայ Հայերէն խօսելու :

Այդ ի՞նչ է գրքուկիս նպատակներէ մին եւ գլխաւորն :

10. Օսմանեան լեզուի ուսանողներն ալ կրնան օգտակարապէս գործածել վարժութիւնն Մանկանցը՝ իբր դասագիրք ուղղադրութեան (խմշ.) եւ թարգմանութեան հայերէնէ ի տաճկերէն :

Հայատառ թուրքերէն հատուածներն ու խօսքերը ուղղադրութիւն ընելու է, եւ հայերէններն ի թուրքերէն թարգմանելու է : Նիւթերուն իմաստի պարզութիւնն աշակերտին ետանդը կը գրգռէ այդ ճիւղերու մէջ ինքնայօժար աշխատելու :

Ս. Դ.

Վ Ա Ր Ժ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Մ Ա Ն Կ Ա Ն Յ

Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Մ Ա Ս

Հ ե գ ա ր ա ն

Մ Ի Ա Վ Ա Ն Կ Բ Ա Ռ Ե Ր

Պ ա շ
Թ ա շ
Ս ա չ
Խ ա չ
Ճ ա մ
Տ ա մ

Պ է ն
Ս է ն
Թ է Ն
Ճ է ս
Թ է ք
Թ է ր

Տ ա ղ
Պ ա ղ
Ե ա ղ
Պ ա ի
Տ ա ի
Ն ա ի

Գ ը ղ
Գ ը շ
Մ ը Ի
Պ Ի ր
Տ Ի Ն
Տ Ի շ

Թ ա յ
Չ ա յ
Չ ա մ
Չ ա ն
Թ ա ս
Շ ա լ

Ե ո լ
Գ ո լ
Թ ո ւ փ
Թ ո ղ
Պ ո շ
Տ ո ն

ԵՐԿԱՎԱՆԿ ԲԱՌԵՐ

Ա. Լ. Լահ
Ա. նա
Պա պա
Տէ տէ
Նի նէ
Տա յը

Հա լա
Տէյ զէ
Գար տաշ
Ա. Դ. ճա
Ա. ըը
Խոր ող

Ա. դա
Փա շա
Տա նա
Քէ տի
Քէօ փէք
Ի նէք

Էք մէք
Փէյ նիր
Գայ մագ
Շէ քէր
Շէր պէթ
Ֆըն տըգ
Քի ըէզ
Ֆիշ նէ

Է ըիք
Էլ մա
Ճէ վիգ
Ին ճիր
Պա տէմ
Աի միթ
Չէօ ըէք
Հէլ վա

Փէք մէզ
Փի լալ
Չոր պա
Աօ դան
Ա. յ ըան
Ար մուտ
Մա ըուլ
Գա վուն

Մէք թէպ
Հօ ճա
Չօ ճուգ
Քի թապ
Գա լէմ
Քէա զըտ
Չէն թէ
Տէֆ թէր

Հօգ կա
Թաս վիր
Թախ թա
Մա սա
Մա գաս
Աօ յա
Ի յ նէ
Իփ լիք

Լամ պա
Սա աթ
Տա ըագ
Ֆըր չա
Ֆիլ ճան
Թէփ սի
Պիլ ըր
Տէս թի

Ս Ա Յ Ը — Թ Ի Ի

Պիր	Մէկ	1
Իքի	Երկու	2
Իւչ	Երեք	3
Տէօրթ	Չորս	4
Պէշ	Հինգ	5
Ալթը	Վեց	6
Եէտի	Եօթը	7
Սէքիզ	Ութը	8
Տօթուզ	Ինը	9
Օն	Տասը	10

ԵՌԱՎԱՆԿ ԲԱՌԵՐ

Ա. րա պա	Նէր տի վէն	Քի լի սէ
Ա. նախ թար	Ա. ս մա լըգ	Գամբա նա
Ա. շ խա նէ	Փար մագ լըգ	Պա տա րագ
Սա լըն ճագ	Սա ման լըգ	Վարդապետ
Թէն ճի րէ	Չի չէք լիք	Սա տա գա
Լէպ լէ պի	Լա հա նա	Ար գա տաշ
Շէֆ թալի	Փա թա թէս	Պահ ճէ պան
Քէս թա նէ	Հաշ լա մա	Չի լին կիր
Կայ կա նա	Հա մըր սըզ	Տէ միր ճի
Մա գար նա	Պէք սի մէթ	Քի թապ ճը

ԻՍԻՄԼԵՐ — ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Ա. րա համ — Բե նիս մին — Գա րեւ
 գին — Դա լիթ — Ե ղի ա — Զա րեհ —
 Էմ մա նու էլ — Ըն ճակ — Թով մաս —
 Ժիր այր — Ի սա հակ — Լուս պա րոն —
 Խա չիկ — Ծա մի գոս — Կա րա պետ —
 Համբար ձում — Ղուկաս — Մար տիրոս
 — Յա րու թիւն — Նի կո ղոս — Շնորհ
 հա լի — Ոս կան — Պետ րոս — Ռու բէն
 — Սա հակ — Վր թա նէս — Տի րա տուր
 — Յո լակ — Փի լիպ պոս — Քրիս տոս
 0 գոս տոս — Ֆրան չիս կոս:

ԽԱՂԱԼԻԿ — ՕՅՈՒՆՃԱԳ

Վէդ	Ա. քրգ	Գնտակ	Թօփ
Փող	Պորու	Սուլիչ	Տիւսիւփ
Հոլ	Ֆըչըր	Թռուցիկ	Ուչուրմա
Զանգակ	Զընդըրագ	Տիկին	Մինի, պէպէ

ՈՒՏԵԼԻՔ ԵՒ ԽՄԵԼԻՔ — ԻՅԵՃԵՔ ՎԵԻՉԵՃԵՔ

Հաց	Էմէփ	Շաքար	Շէֆեր
Զուր	Սու	Իւղ	Եաղ
Պանիր	Փէյնիր	Սեր	Գայմագ
Հաւկիթ	Եումուրթա	Հրուշակ	Հէլվա
Մածուն	Եօղուրս	Խորոված	Քէպապ
Կաթ	Միւս	Եղինձ	Փիլավ
Մեղր	Պալ	Ապուր	Զօրպա
Գինի	Շարապ	Կաթնապուր	Միւսլան
Միս	Էք	Զուազեղ	Կայկանայ

Վարժ. Զատեցիք ուսելիքները, խմելիքները եւ կերակուրները:

ՊՏՈՒՂ — ՄԵՅՎԵ

Ընկոյզ	Ճէվիզ	Զմերուկ	Գարփուզ
Նարինջ	Փոքրուզալ	Սերկէւիլ	Այվա
Խնձոր	Էլմա	Բալ	Ֆիցե
Տանձ	Արմուս	Կեռաս	Քիւրէզ
Շագանակ	Քէսթանէ	Գեղձ	Շէֆալի
Խաղող	Իզիւմ	Արմաւ.	Խուրմա
Կաղին	Ֆընսըզ	Թուղ	Իննիր
Նուշ	Պաշէմ	Սալոր	Էրիփ
Նուռ	Նար	Ծիրան	Գայսը

Մ Ա Ր Մ Ի Ն — Վ Ի Ճ Ո Ւ Տ

Մազ	Սաչ	Լեզու	Տիլ
Գլուխ	Պաշ	Շուրթ	Տուսազ
Ճակատ	Ալն	Վիզ	Պոյուն
Աչք	Կեօզ	Թեւ	Գօլ
Երես	Եիզ	Ձեռք	Էլ
Ականջ	Գուլազ	Մատ	Պարմազ
Գիթ	Պուրուն	Եղունգ	Տըրնազ
Բերան	Աղբզ	Փոր	Գարն
Ակռայ	Տիշ	Ոտք	Այազ
Ափ	Ավուն	Մէջք	Պէլ

Մ Ա Ր Դ — Ա Տ Ա Մ

Հայր	Պապա	Մայր	Անա
Եղբայր	Գարսաշ	Գոր	Գըզ գարսաշ
Հօրեղբայր	Ամնա	Հօրաքոյր	Հալա
Մօրեղբայր	Տայր	Մօրաքոյր	Տէյգէ
Պապ	Տէսէ	Մամ	Նինէ
Մանչ	Օղլան	Աղջիկ	Գըզ
Էրիկ	Գօնա	Կնիկ	Գարը
Ձաւակ	Օղուլ	Ծնողք	Աքա
Տղայ	Չօնուզ	Ծեր	Իսքիեար

Հ Ա Գ Ո Ւ Ս Տ — Է Ս Վ Ա Պ , [Բ Ո Ւ Պ Ա]

Վերարկու	Սագօ	Գուլպա	Չօրապ
Բաճկոն	Եէլէկ	Գօտի	Գուսազ
Տափատ	Փանքալօն	Կօշիկ	Ճիզմէ
Վարտիք	Տօն	Թաշկինակ	Եաղլըզ
Շապիկ	Կէօմլէֆ	Գրպան	Ճէպ

Դ Պ Ր Ո Յ Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Յ — Մ Է Ք Թ Է Պ Է Շ Ե Ա Ս Ը

Դիրք	Քիթապ	Տետրակ	Տէքթեր
Դրիչ	Գալէմ	Քարտախտակ	Թաքափա
Դանոն	Մասար	Քարգրիչ	Թաշ գալէմ
Մատիտ	Գուրունգալէմ	Բազմոց	Մինսէր
Կաղամար	Տիվիթ , հօգգա	Չանգակ	Չան
Թուղթ	Քեաղոս	Չմէլին	Սօյա
Մեւան	Միւրէֆէպ	Մկրատ	Մագաս
Սեղան	Մասա	Աթոռ	Սանսալիա
Կաւիճ	Թէպէօիր	Պայուսակ	Չէնթէ

Տ Ա Ն Կ Ա Ր Ա Ս Ի — Է Վ Է Շ Ե Ա Ս Ը

Ժամացոյց	Սաաթ	Գաւաթ	Պիլլօր
Հայելի	Այնէ	Դանակ	Պըչազ
Օրօրոց	Պէշիֆ	Դգալ	Դաքըզ
Աւել	Սիւփիւրկէ	Պատառաքալ	Փէրօն
Սափոր	Տէսթի	Սկաւառակ	Թապազ
Անկողին	Տէօշիֆ	Պնակ	Քեասէ
Աշտանակ	Շամսան	Լամպար	Լամպա

Շ Է Ն Ք — Ե Ա Փ Ը [Պ Ի Ն Ա]

Պատ	Տուվար	Տուն	Էվ
Դուռ	Գափու	Դպրոց	Մէքթէպ
Պատուհան	Փէննիւրէ	Եկեղեցի	Քիլիսէ
Սանգուղ	Նէրսիվէն	Խանութ	Տիւֆեան
Դարակ	Տօլապ	Շուկայ	Չարք
Բակ	Ավլու	Կառք	Արապա
Մառան	Քիլէր	Չաղացք	Տէյիւմէն
Աղբիւր	Չէսմէ	Ագարակ	Չիքիլիֆ

Կ Ե Ն Դ Ա Ն Ի — Հ Ա Յ Վ Ա Ն

Շուն	Քէօփէֆ	Այծ	Քէչի
Կատու	Քէսի	Եղ	Էօֆիւգ
Ձի	Աք	Նապաստակ	Տալեան
Էշ	Էսէֆ	Մուկ	Սըշան
Ձորի	Գաթըր	Դայլ	Գուրթ
Ոչխար	Գոյուն	Հաւ	Թալուգ
Կով	Ինէֆ	Հնդկահաւ	Ճուլուգ
Հորթ	Պուգադը	Աքաղաղ	Հօրօգ
Օձ	Երլան	Կաքաւ	Քէֆիֆ
Ձուկ	Պալըգ	Մեղու	Արը
Գառնուկ	Գուզու	Ճանճ	Սիմէֆ

Բ Ո Յ Ս — Ն Է Պ Ա Թ Ա Թ

Ծառ	Աղան	Լուրիա	Պէօյրիւնէ
Ծաղիկ	Ձիչէֆ	Սիսեռ	Նօնուս
Վարդ	Կիւլ	Յորեն	Պուղսայ
Մանիշակ	Մէնէֆէ	Գարի	Արփա
Սոխ	Սօղան	Վարունգ	Խիյար
Սխտոր	Սարմուսագ	Խոտ	Օթ

Պ Ի Տ Ա Ն Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Յ — Ի Գ Թ Ի Զ Ա Լ Ը Է Շ Ե Ա Լ Ա Ր

Անձեռոյ	Փէսկիր	Գաւաղան	Տէյնէֆ, պասքօն
Սանտր	Տարագ	Գսակ	Քէսէ
Խողանակ	Ֆըրչա	Ստակ	Փարա
Օճառ	Սապուն	Ձուան	Ուրկան, իփ
Լուցկի	Քիպրիթ	Բամպակ	Փամպուֆ
Մօմ	Մում	Բուրդ	Եիւն
Մոխրաման	Թապա	Դերձան	Իփիֆ
Մաանոյ	Եիւֆիւֆ	Ասեղ	Իյնէ

Պ Ա Ր Զ Ի Օ Ս Ք Ե Ր

Ա.

Վէգը խաղալիկ է. Հացը ուտելիք է.
Ձուրը խմելիք է. Խնձորը պտուղ է:

Բ.

Գլուխը, ձեռքը, ոտքը մարմինն մասերն են.
Հայրը, մայրը, պապը, մամը մարդ են.
Վարտիքը, շապիկը, շրջադգեստը հագուստ են:

Գ.

Գիրքը դպրոցի առարկայ է.
Թուղթ, մեղան եւ գրիչն ալ դպրոցի առարկայ են.
Ժամացոյցը կարասի է.
Օրօրոց, աւել, անկողինն ալ կարասիներ են:

Դ.

Տունը, դպրոցը եւ եկեղեցին շէնք են.
Դուռը, պատուհանը, սենեակը տան մասեր են.
Շունը կենդանի է.
Ձին, էշը, կովը ու եզն ալ կենդանիներ են:

Ե.

Ծառը բոյս է.
Գարին, ցորենը եւ խոտն ալ բոյսեր են.
Անձեռոցը պիտանի առարկայ է.
Օճառը, Լուցկին և մոմն ալ պիտանի առարկայ են:

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ (1)

Ա. Ի՞նչ է գնտակը, պանիրը, տանձը, աչքը, քե-
ռին, բաճկոնը, քանոնը, աւելը, ագարակը, այծը,
վարդը, ասեղը:

Բ. Որո՞նք են խաղալիկները, ուտելիքները, խմե-
լիքները, պտուղները, մարմինի մասերը, մարդերը, հա-
գուստները, դպրոցի առարկաները, տան կարասիները,
շէնքերը, կենդանիները, բոյսերը, պիտանի բաները:

ԿՆԻԿՆԵՐՈՒ ԱՆՈՒՆ

Արմաւենի — Բրաբիոն — Գոհարիկ — Դշխու —
Երանուհի — Զարուհի — Էլիզա — Թադուհի — Իս-
կուհի — Լուսաբեր — Խնդրուհի — Կատարինէ —
Հռիփսիմէ — Ղամբէուհի — Մարիամ — Յուլիանէ
— Նուարդ — Շուշան — Պէադրիս — Ռեբեկա —
Սառա — Վարդանուշ — Տիրուհի — Փերրոնէ —
Քրիստինէ:

(1) Այս օրինակներուն համեմատ դասատուն կրնայ ա-
ռաջարկել բաղմամբիւ հարցումներ: Պատասխանները աշա-
կերտք սովորած են նախորդ դասերուն մէջ:

ԱՌԱՋԻՆ

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

Թարգմանութիւններ

1. ԴԱՍ

Աստուած մէկ է.

Ես տղայ եմ.

Դուն աղջիկ ես.

Մենք խելօք ենք.

Դուք մեծ եք.

Անոնք հարուստ են.

Ալլահ պիր սիր:

Պէն չօնուղմ:

Սէն զրզ սըն:

Պիզ ուսույուզ:

Սիզ պէօյիսիսիւնիզ:

Օնլար գէնկիմ սիրէր:

2. ԴԱՍ

Տղան դպրոց կ'երթայ.

Հոն դաս կ'առնէ.

Հայրս շուկայ գնաց.

Մայրս տունն է.

Ան կար կը կարէ.

Կերակուր կ'եփէ.

Չօնուք մէքէպէ կիսէր:

Օրասա տէրս արը:

Պապամ չարքետա կիթի:

Անամ էվսէ սիր:

Օ սիփե սիփէր:

Եէմէփ փիփիրիր:

3. Դ Ա Ս

Բոյրս խելօք է: — Դուք հարուստ էք: — Մենք
Հայ ենք: — Անոնք մեծ են: — Մայրս կերակուր կ'ե-
փէ: — Տղան շուկայ գնաց: — Բոյրս կար կը կարէ:

4. Դ Ա Ս

Ես մայր ունիմ,	Պենիմ անամ վար:
Դուն հայր ունիս,	Սենին պապան վար:
Ան եղբայր ունի,	Օնուն գարսաւը վար:
Մենք տուն ունինք,	Պիզիմ եվիմիզ վար:
Դուք պարտէզ ունիք,	Սիզին պահեցիկ վար:
Անոնք ձի ունին:	Օնլարն արը վար:

5. Դ Ա Ս ⁽¹⁾

Ես եղբայր ունիմ: — Դուն մայր ունիս: — Ան
քոյր ունի: — Մենք գիրք ունինք: — Դուք ձի ունիք:
— Անոնք հայր ունին: — Մենք ագարակ և պարտէզ
ունինք: — Յակոբ շուկայ գնաց: — Մեծ քոյրս կե-
րակուր կ'եփէ: — Պզտիկ քոյրս դպրոց կ'երթայ:

(1) Դասատուն՝ բառերու փոփոխութեամբ նորանոր հար-
ցումներ թող առաջարկէ Հայերէնէ ի Տաճկերէն եւ փոխա-
դարձաբար:

6. Դ Ա Ս

Կը հաչէ	Իւրեր	Կ'ուտէ	Եւր
Կը վազէ	Սէլիւրսիւր	Կը շինէ	Եւսիւր
Կը զոայ	Անրրը	Կ'ածէ	Եւսուրբլար
Կը մայէ	Մէլեր	Կը խօսի	Սեօլիւր, Կոքեր

Կատուն կը խաղայ: — Շունը կը հաչէ: — Ձին կը
վազէ: — Էշը կը զոայ: — Գառնուկը կը մայէ: — Կովը
խոտ կ'ուտէ: — Հաւը հաւկիթ կ'ածէ: — Մեղուն մեղը
կը շինէ: — Աքաղաղը կը խօսի: — Մարդը կը խօսի:

7. Դ Ա Ս

Կայ	Վար	Ժա՛հ	Սաաք
Գոցէ՛	Էօրք	Սորվէ	Էօյրէն
Բա՛ց	Աչ	Կ'երթամ	Կիսիւրու
Կնա՛	Կիք	Կը սորվիմ	Էօյրէնիւրու
Կարդալ	Օգումագ	Գրել	Եւսմագ

Պատուհանը գոցէ՛: — Դուռը բա՛ց: — Դպրոց
գնա՛: — Կարդալ սորվէ: — Ես դպրոց կ'երթամ: —
Կարդալ գրել կը սորվիմ: — Սեղանին վրայ գիրք մը
կայ: — Ժամը չորսն է: — Կարապետ դպրոց գնաց:

8. Դ Ա Ս

Այս	Պու	Հանդարտ	Բանաք
Այդ	Շու	Կը քնանայ	Իւլիւր
Այն	Օ	Երթալու	Կիսեցեհ
Վրայ	Իւսթիւնէ	Ժամանակ	Վագրք
Մէջ	Իշիցեհ	Նայէ՛	Պագ
Դի՛ր	Գօ	Սեւցեր	Գարաւմբ

Այս գիրքը գիր սեղանին վրայ : — Նստէ՛ ավթո-
ռին վրայ : — Օրօրոցին մէջ մանուկ մը կայ : — Նա
հանդարտ կը քնանայ : — Ժամը մէկն է : — Դպրոց եր-
թալու ժամանակ է : — Հայլին նայէ , երեսդ սեւցեր է :

9. Դ Ա Ս

Քով	Եանրեա	Կեցէ՛ք	Տուրուն
Դուրս	Տըսարը	Եկէ՛ք	Կէլին
Ներս	Իչերի	Նստէ՛ք	Օրուուն
Ամէնքդ	Հեփինիգ	Կերէ՛ք	Եկլին
Գացէ՛ք	Կիսին	Մի՛ երթաք	Կիքմէլին

Տախտակին քով գացէք : — Դուրս մի՛ երթաք :
— Ներսը կեցէք : — Սեղանին քով եկէք : — Ամէնքդ
ալ նստէք : — Հաց կերէք : — Ներս եկէք : — Շուկայ
մի՛ երթաք : — Տուն գացէք : — Ամէնքդ ալ գացէք :

10. Դ Ա Ս

Կե՛ր	Եե	Կերէ՛ք	Եկլին
Խմէ՛	Իչ	Խմեցէ՛ք	Իչին
Կերայ	Եեքիմ	Կերանք	Եեքիմ
Խմեցի	Իչեքիմ	Խմեցինք	Իչեքիմ
Ո՞վ	Քիմ	Ի՞նչ	Նե՞

Ո՞վ կը խօսի : — Այս մարդը ի՞նչ կուտէ : — Ես
ջուր խմեցի : — Դուք ալ խմեցէք : — Միհրա՛ն , խմէ՛ այս
ջուրը : — Պանիր հաց կերէք : — Ի՞նչ կերանք — Շաքար
և նուշ կերայ : — Դուն ալ կեր , Սիրանոյշ :

Ք Ա Ղ

Աքաղաղը կը խօսի : — Մայրս տունն է : — Հաւը
հաւկիթ կ'ածէ : — Մեղուն մեղր կը շինէ : — Շունը
կը հաչէ : — Նստէ՛ ավթոռին վրայ : — Տղան կը քնանայ :
— Ո՞վ կայ : — Ի՞նչ կայ : — Նստէք , տղա՛ք , ձայն
մի հանէք :

Ք Ա Ղ (1)

Պէնիմ փրապըմ վար : — Սէնին խօրօզուն վար :
— Գարձաւըմն գալէմի վար : — Պիգիմ գուզումուզ
վար : — Գուզու մէլէր վէ օր եկէ : — Սիգին օյուն-
նաղընըզ վար : — Օնլարըն մերէկալի վար :

11. Դ Ա Ս

Ո՞ւր	Նե՞րեք	Դիրքս	Փրապըմը
Մնտուկ	Սանըզ	Բե՛ր	Կեքիր
Բանալի	Անախար	Վրայէն	Իւսթիւնեկն
Խմեց	Իչի	Պատկեր	Թաւիր
Շատ	Չօգ	Կը գծէ	Ճիգիյօր
Ծարաւ	Սուսամը	Կոտրեց	Գրեցը

Ո՞ւր է սնտուկին բանալին : — Գաւաթ մը ջուր
խմեց : — Շատ ծարաւ է : — Դիրքս բե՛ր սեղանին վը-
րայէն : — Դիրքդ ո՞ւր է : — Սեղանին վրայ է : — Ո՞վ
պատկեր կը գծէ : — Սափորը և գաւաթը ո՞վ կոտրեց :

(1) Տաճկերէն գրուածները կարդացնել եւ Հայերէնի թարգ-
մանել տալ : Այս անգրադարձական վարժութիւնը մեծապէս
կընպաստէ սորված Հայերէն խօսքերը միտք պահելու եւ ի
հարկին գործածելու :

12. Դ Ա Ս

Ինչո՞ւ	Նի՞չին	Տո՛ւր	Վեր
Կոտրեցիր	Գրքսըն	Կը կտրեն	Քեսերլեր
Պատուեց	Երբքսը	Կորսուեցաւ	Գայալ օլսու

Ինչո՞ւ գրիչս կոտրեցիր: — Տետրակս ո՞վ պատուեց: — Մատիտ մը տուր: — Մատիտս կորսուեցաւ: — Քանոնս կոտրեց: — Քանոն մը բեր: — Զմեղինով մատիտ ու թուղթ կը կտրեն: — Զեռքդ ինչո՞ւ սեւցեր է:

13. Դ Ա Ս

Կամա՛ց	Եավաւ	Աւելի	Տահա
Զպատուես	Երբմայասըն	Տուէ՛ք	Վերին
Բարձր	Եիւսեք	Ինծի	Պանա
Զայնով	Սես իլե	Զկոտրես	Գրմայասըն
Ծանր	Աղբ	Մաքուր	Թեմիզ
Քիչ մը	Պիւր ազ	Պահէ՛	Սազա

Գիրքդ բաց: — Կամա՛ց, չպատուես: — Բարձր ճայնով կարդա: — Քիչ մը աւելի բարձր: — Ծանր կարդա: — Գրիչ մը տուէք ինծի: — Գրիչդ չկոտրես: — Թուղթդ չպատուես: — Մաքուր պահէ: — Ի՞նչ է աս:

14. Դ Ա Ս

Ես չեմ	Պէն տեղիլիմ	Ես չունիմ	Պէնիմ Եօզ
Դուն չես	Սէն տեղիլսին	Դուն չունիս	Սէնին Եօզ
Ան չէ	Օ տեղիլ	Ան չունի	Օնուն Եօզ
Մենք չենք	Պիզ տեղիլիզ	Մենք չունինք	Պիզիմ Եօզ
Դուք չէք	Սիզ տեղիլսինիզ	Դուք չունիք	Սիզին Եօզ
Անոնք չեն	Օնլար տեղիլիւր	Անոնք չունին	Օնլարն Եօզ

15. Դ Ա Ս

Դրեր	Գօսուն	Խաղալ	Օյնամազ
Կ'ուզեմ	Խսքերիմ	Խաղամ	Օյնայայլմ
Կ'ուզե՞ս	Խսք'ումիսին	Որ	Քի

Եղբայրդ ո՞ւր է: — Ո՞ւր դրեր տիկինս: — Խաղալիկ կ'ուզե՞ս: — Շատ գնտակ ունի: — Շատ վէճ ունիմ: — Հոլ չունիմ, գնտակ ունիմ: — Եղբայրդ հոլ ունի՞: — Ո՞ւր է տիկինս: — Տիկինս կ'ուզեմ: — Գրնտակ չունիմ: — Խաղալ կ'ուզեմ: — Հոլ և վէճ չունիմ որ խաղամ:

16. Դ Ա Ս

Բերաւ	Կեքիրսի	Կը խաղա՞ս	Օյնա՞մարսն
Շուկայէն	Զարբասն	Մնտուկիս	Սանթղղմըն
Թերթ	Թապսագա	Տուաւ	Վերսի

Հայր և մայր ունիմ: — Եղբայրս ինծի խաղալիկ բերաւ շուկայէն: — Ո՞ւր են: — Մնտուկիս մէջ են: — Վէճ կը խաղա՞ս: — Ես թուղթ չունիմ: — Եղբայրս խաղալիկ չունի: — Հայրս քոյր չունի: — Թուղթ կ'ուզե՞ս: — Հայրս մատիտ մը տուաւ ինծի: — Մայրս ալ երկու թերթ թուղթ տուաւ:

Ծան. 14-րդ Դասի բայերուն քով մէյնէկ բառ աւելցնելով՝ ուրիշ նախադասութիւններ չինել տալ:

17. Դ Ա Ս

Կ'ուտե'ս	Եե'րմիսին	Գացի	Կիբսիմ
Կ'ուտեմ	Եերիմ	Չգացի	Կիբմեսիմ
Կը սիրէ	Սեվեր	Գնաց	Կիբսի
Չեմ ուզեր	Իսրիմիմ	Չգնաց	Կիբմեսի
Չեմ ուտեր	Եեմիմ	Ինկաւ	Տիւտսիւ
Դացինք	Կիբսիմ	Առի	Ալսրմ

Խաղող կ'ուտե'ս. — Խաղող ու հաց կ'ուտեմ: —
Եղբայրս խնձորն ու խաղողը շատ կը սիրէ: — Ես սա-
լոր չեմ ուտեր: — Խնչ կ'ուզես: — Խնչ կ'ուտես: —
Հաց չեմ ուտեր: — Պանիր կ'ուտե'ս: — Եղբայրս ու ես
պարտէզ գացինք: — Հայրս չգնաց: — Ես շուկայ գա-
ցի: — Ծառէն խնձոր ինկաւ, ես առի կերայ: — Դուն
պանիր հաց կերար: — Ես Խնչ կերայ:

18. Դ Ա Ս (1)

ս, դ, ը, (կամ ն)

Հայր	Հայր ս	Հայր դ	Հայր ը
Մայր	Մայր ս	Մայր դ	Մայր ը
Բայր	Բայր ս	Բայր դ	Բայր ը
Չեռք	Չեռք ս	Չեռք դ	Չեռք ը
Աչք	Աչք ս	Աչք դ	Աչք ը
Բերան	Բերան ս	Բերան դ	Բերան ը

(1) Տրուած օրինակները թարգմանել եւ նմանօրինակ
վարժութիւններ ընել տալ աշակերտին: — Ասոնց քով մէյ-
մէկ բառ աւելցնելով՝ խօսքեր չինել:

19. Դ Ա Ս (1)

Իմ լեզուս	Բու լեզուդ	Անոր լեզուն (2)
Մեր լեզուն	Ձեր լեզուն	Ասոնց լեզուն
Իմ	ձիս	—
Բու	ձիդ	—
Անոր	ձին	—
Մեր	ձին	—
Ձեր	ձին	—
Ասոնց	ձին	—

Հրահանգ. — Դիմեալն սեղ պատան ստացականներ
դրեմ, այսպէս. իմ հոգիս, բու հոգիդ, անոր հոգին, եւ այլն:

Ք Ա Ղ

Պապամ եազը եազրետ: — Գալեմին վա՛ր մը —
Ներէյէ՞ գօտուն: — Թօփում վար, ժըչնրմ եօգ: —
Օյնամագ իսրերիմ: — Գարսաւըն նէ՛րսէ: — Օ էմա
եէմէգ, արմուս եէր: — Պապամ վէ անամ վար:

Ք Ա Ղ

Պէնիմ քեաղըսըմ եօգ, գալեմիմ վար: — Շիեյի
գըրսը: — Էլի վէ եիզի գարարմը սըր: — Բուպա-
լարմ սանսըղըն իչինսէ սիւլէր: — Օյունագ իսրէ՛ր-
միսին: — Յակոբ անասընը սէվէր, պապասընը սէ
սէվէր, գարսաւընը սէ սէվէր:

(1) Տե'ս նախորդ դասի ծանօթութիւնը:

(2) Ձայնաւորով վերջաւորող բառերուն ծայրը կը դրուի
միայն ն յօդ եւ ոչ ը: Չըսուիր լեզուը, այլ՝ լեզուն եւ այլն:

20. Դ Ա Ս

Առտու	Սապահ	Կ'առնէ	Ալբր
Իրիկուն	Ագեամ	Կը պատուիրէ	Թեկալին իսեր
Կը սկսին	Պաշարլար	Պարապ	Պօտ
Կը սերտեմ	Էօյրեցիւրիմ	Չանցընենք	Կեչիւրմեյիմ
Ժամանակնիս	Վագթըմըզը	Սորվինք	Էօյրեցեյիմ

Ամէն առտու ես դպրոց կ'երթամ։ — Ժամը ու-
թին մեր դասերը կը սկսին։ — Իրիկունը երկու երեք
ժամ դաս կը սերտեմ։ — Քոյրս ալ դպրոց կ'երթայ,
գիրք ունի և դաս կ'առնէ։ — Հայրս ամէն առտու կը
պատուիրէ որ ժամանակնիս պարապ չանցընենք, կար-
դալ գրել սորվինք։

21. Դ Ա Ս

Կին	Դարը	Չ'ուտեր	Եեմեզ
Պոչ	Դուլյուզ	Կ'օրէ	Պուլար
Թռչուն	Դուշ	Բռնեց	Թուքսու

Կինը կար կը կարէ։ — Տղան դպրոց կ'երթայ։ —
Աս գիրքը կը կարդայ։ — Աս մարդը գիր կը գրէ —
Մուկը խոտ չուտեր, հաց կ'ուտէ։ — Կատուն ալ մուկը
կ'ուտէ։ — Աս կենդանին խոտ կ'ուտէ։ — Չին կը վա-
զէ։ — Շունը պոչը կ'օրէ։ — Կատուն ճանճ մը բռնեց։
— Եղբայրս թռչուն մը բռնեց։

22. Դ Ա Ս

Չի կայ	Եօզ	Կը սողայ	Սիւրիւնիւր
Բռնեց	Թուքսո՞ւ մու	Կը քալէ	Եիւրիւր
Կը թռչի	Ուշար	Կերաւ	Եեքի
Որդ	Դուրս	Եկո՞ւր	Կեյ
Հոս	Պուրաւս	Ծովուն	Տեցիլիւն

Շատ մարդ կայ։ — Հոն բան մը չի կայ։ — Ո՞ւր
է Յակոբը։ — Գրիգոր, եղբայրդ ո՞ւր է։ — Չուկ բռն-
եց։ — Ծովուն մէջ շատ ձուկ կայ։ — Մեր տունը
չուն մը կայ։ — Ան կը հաչէ։ — Ճանճը կը թռչի։ —
Որդը կը սողայ։ — Մարդը կը քալէ։ — Կատուն մու-
կը կերաւ։ — Հո՞ս եկուր։ — Հո՞ն գնա։

23. Դ Ա Ս (1)

— Եիս — Եիդ — Եիւն

Եղբայր	Եղբայր Եիս	Եղբայր Եիդ	Եղբայր Եիւն
Պարտէզ	Պարտէզ Եիս	Պարտէզ Եիդ	Պարտէզ Եիւն
Տախտակ	Տախտակ Եիս	Տախտակ Եիդ	Տախտակ Եիւն
Դպրոց	Դպրոց Եիս	Դպրոց Եիդ	Դպրոց Եիւն
Գրիչ	Գրիչ Եիս	Գրիչ Եիդ	Գրիչ Եիւն

Գիրք	Գիրքեր Եիս	Գիրքեր Եիդ	Գիրքեր Եիւն
Թուղթ	Թուղթեր Եիս	Թուղթեր Եիդ	Թուղթեր Եիւն
Հայր	Հայրեր Եիս	Հայրեր Եիդ	Հայրեր Եիւն
Մայր	Մայրեր Եիս	Մայրեր Եիդ	Մայրեր Եիւն
Աչք	Աչքեր Եիս	Աչքեր Եիդ	Աչքեր Եիւն

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը։

24. Դ Ա Ս (1)

Ձիւերնիս: — Միսերնիդ: — Կաթերնին: — Եղունգնիս: — Եղունգներնիս: — Մազերնիդ: — Եղբայրնին: — Եղբայրս: — Եղբայրներս: — Մամս: — Բոյրերդ: — Բոյրերնիս: — Սնտուկնիդ: — Լաթերնիդ: — Ակռաներս: — Աչքերդ: — Աչքերնիդ: — Թեւերնին: — Դպրոցնիս: — Կօշիկդ: — Կօշիկներդ: — Կօշիկներնիդ: — Հոլս: — Հոլերս: — Հոլերնիս: — Ձեռքդ: — Ձեռքերդ: — Ձեռքերնիդ: — Դգալս: Դգալներս: — Դգալնիս: — Դգալներնիս:

Ք Ա Ղ

Ասամ վար: — Սրնէք ուշար: — Չօնուք պալը ետի: — Պալըք տնիգին իշինսէ տի: — Պու չօնուք օգույօ՞ր մու: — Նէ՛րսէ տի: — Սաաք սէփի՞ղ մի տի: — Պապամ նէ՞ք տնիգին իտի: — Գրգաւրսաւըմ տէ տի: — Կիտի, պէն տէ:

Ք Ա Ղ

Քէտի եւր սրչանը: — Պուրսա սրչան վար: — Սրնէք ուշույօ՞ր մը: — Աք նէրէյէ՞ք գօսար: — Քէօփէք գուրուղունու պուլար: — Պալըք բուրսն՞ մը: — Պէտիկի փի՞մ սալար: — Ինսան գո՛ւս մը տը: — Ինսան գուս տէյիլ: — Գարը բուրսնու փէտիլի:

(1) Այս բառերուն կցել մէյմէկ բայ, եւ խօսքեր չինել: Օրինակ. Ձիւերնիս կը վազէ: Միսերնիդ կերաւ: Կաթերնին քափեցաւ:

25. Դ Ա Ս

Ծառան	Ուտաք	Կ'աշխատի	Չալըբըր
Դիւղն	Քէօյսէ	Կը նստինք	Օրուրուրուգ
Դիւղին	Քէօյիւն	Կը տանի	Կէօթիւրիւր
Քաղաքը	Շէնիքսէ	Մինակ	Եալընըգ
Մաքուր	Թեմիգ	Մնաց	Գալսը
Աղտոտ	Քիւրի	Եկաւ	Կիլիսի
Անձրեւ	Եաղմուր	Ձիս	Պէնի

Ամէն մարդ կ'աշխատի: — Մենք գիւղն ենք, քաղաքը չենք: — Անձրեւ կուգայ: — Անձրեւ եկաւ, փողոցներն աղտոտ են: — Մեր տունը մարդ չի կայ: — Մինակ՝ ծառան տունն է: — Դիւղը կը նստինք: — Դիւղին փողոցները մաքուր են: — Արտաշէսին ձեռքերը մաքուր չեն: — Ան զիս կը տանի: — Աս իրիկուն տունն ենք: — Դիւղը չենք, այլ քաղաքը: — Տղան մինակ մնաց:

26. Դ Ա Ս (1)

Ինձի	Պանա	Ձիս	Պէնի	Ինձմէ	Պէնսէն
Քեզի	Սանա	Քեզ	Սէնի	Քեզմէ	Սէնսէն
Անոր	Օնա	Ան	Օնու	Անկէ	Օնսան
Մեզի	Պիգի	Մեզ	Պիգի	Մեզմէ	Պիգսէն
Չեզի	Սիգի	Չեզ	Սիգի	Չեզմէ	Սիգսէն
Անոնց	Օնլարա	Անոնք	Օնլար	Անոնցմէ	Օնլարսան

(1) Այս դերանուններուն տաճկերէնները ըսել եւ հայերէնը պահանջել. ապա բայեր կցելով՝ խօսքեր կազմել ծանօթ բառերու օժանդակութեամբ:

Ինծի՛ նայէ : — Գեղի թուղթ պիտի տամ : — Ա-
նոր մի՛ նայիր : — Ձիս տեսա՞ր : — Գեղ կը կանչէ : —
Ան ալ կանչէ : — Մեղ խաբեց : — Ձեզ կը սիրէ : — Ա-
նոնք ալ բեր : — Ինծմէ ի՞նչ կ'ուզես : — Գեղմէ գրե՛
մը կ'ուզեմ : — Անկէ առաջ եկաւ : — Մեղմէ աւելի մեծ
է : — Ձեզմէ հաց գողցաւ : — Անոնցմէ ետքը եկաւ :

27. Դ Ա Ս

Անուշ	Թաթիլ	Կ'աշխատի	Չալբուր
Միրգ	Եկմիւ	Կը կաղայ	Ագասար
Անխելք	Ագրւորգ	Թէ	Եօգաս
Խելացի	Ագրւլը	Թէ՛	Հիմ

Գիրք՝ մէջը անուշ միրգ : — Ո՛վ կարդայ՝ ան մարդ
է : — Ո՛վ կը խաղայ՝ ան կաղայ : — Ո՛վ կ'աշխատի՝ ան
կ'ուտէ : — Գիրքն անուշ է թէ միրգը : — Խաղա՞լ կ'ու-
զես թէ կարդալ : — Անխելքը կը խաղայ, խելացին կը
կարդայ : — Թէ՛ կը խաղամ, թէ՛ կը կարդամ :

28. Դ Ա Ս

Անուն	Աս, խիմ	Խելքը	Ագրւ
Մականուն	Լաղապ	Բարի	Էյի

Աստուած բարի է : — Մայրս կը սիրէ զիս : — Ան
կերակուր կ'եփէ տունը : — Անունը Աղանի է : — Հայրդ
շուկայ գնա՞ց : — Աստուած կը սիրէ խելօք և բարի
տղան : — Հօրս անունը Գէորգ է : — Քու հօրդ անու-
նը Մեղքոն է : — Տիկին մ'ունի՞ս :

29. Դ Ա Ս

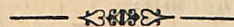
Մօրս քով կեցիր : — Մեր մականունն է Աւագեան :
— Խելքը գլուխը չէ : — Մայրդ ի՞նչ կ'եփէ : — Ի՞նչ է
մականունդ : — Բարի տղան ո՞վ չի սիրեր : — Ան կը կար-
դայ, դպրոց կ'երթայ, խելօք կը կենայ, կը քնանայ :

Բ Ա Ղ

Մաքրուհի վէ պէն օրնուրնու, սէրս էօյրէնիրիգ :
— Էլիմի գոյ վէր : — Քէօյսէ օրնուրնուրգ : — Պէնիմ
էլլէրիմ փրլի՞ մի սիրէր : — Խայր : — Օ պէնի կէօ-
թիւրիւր : — Քէօյսէ փրիսէ եօգ : — Պիզիմ էվսէ փմ-
սէ եօգ : — Պիզ փէօյսէյիգ : — Սիգ՝ շէնիրսէ :

Բ Ա Ղ

Անանըն էանընսա սուր : — Ալլան սէվէր ուսլու
չօնուղու : — Պապամ նէ՞րսէ սիր : — Չարքսա սր : —
Էյի չօնուղու փմ սէվմէգ : — Աննի պապանըն ասր
Գրիգոր սր վէ անանըն ասր Տիրուհի : — Էվէ կէլ : —
Սօգաղա կիսիյօր : — Քիլիսէյէ կիթսի : — Ագրւ եօգ :

30 . Դ Ա Ս (¹)

Ս Ե Ռ Ա Կ Ա Ն

Ծ Ա Ռ — Ա Ղ Ա Ճ — Ծ Ա Ռ Ի Ն — Ա Ղ Ա Ճ Ղ Ն

Ծ առին ճիւղը : — Գիրքին երեսը : — Գրիչին ծայրը : — Մեղանին շիշը : — Թուշունին թեւը : — Վարդին փուշը : — Աշակերտին տետրակը : — Վարժապետին պատուէրը : — Սեղանին ոտքը : — Պարտէզին դուռը : — Աքաղաղին երգը : — Թմբուկին ձայնը : — Կատուին գլուխը : — Մուկին ծակը : — Ոչխարին չորս ոտքերը : — Մնտուկին բանալին : — Ծառին տակը : — Շիշին խիցը : — Վարադոյրին օղակը : — Ժամացոյցին սլաքը :

31 . Դ Ա Ս

Աստուծոյ (²) որդին : — Ծովին ջուրը : — Օդին թռչունը : — Դասարանին պատը : — Դպրոցին դուռը : — Դառնուկին ձայնը : — Հացին փորը : — Շունին գլուխը : — Մեղունին թեւը : — Վերարկուին կոնակը : — Բազմոցին վրայ : — Ախոսին մէջ : — Տունին քովը : — Եկեղեցիին զանգակը : — Մարիամին գիրքը : — Յովակիմին մայրը : — Միսին ջուրը : — Թուուցիկին կապը : — Չմերուկին կուտը :

Վարժ . — Այս բառերուն բայ մը կցելով՝ խօսքեր կազմել :

(¹) Նմանօրինակ վարժութիւններով սորվեցուցէք Ուղղակիան բառերը Սեռականի վերածելու անզգալապէս :

(²) Չ'ըսուիք Աստուծոյ :

Դոց	Էօրթիւիւ	Բացուեցաւ	Աչըլսը
Սիրտ	Եիւրեք	Հանեցին	Չըգաւսըլար
Խօսիլ	Սեօյիմեք	Կտրեցին	Քիսիլեք
Բաշէ	Չեք	Խմցուցին	Իչիրսիլեք

33 . Դ Ա Ս

Գլուխս կտրեցին , սիրտս հանեցին , գինի խմցուցին , լեզուս բացուեցաւ , խօսիլ սկսաւ : — Լեզու չ'ունի՞ս : — Խնչ ունիս : — Լեզուդ ներս քաշէ : — Բերանդ բաց : — Գլուխդ գոցէ՛ : — Դուռը գոց է : — Դուռին բանալին ո՞ւր է : — Մօրս քով է : — Մնտուկին վրայ չէ՞ :

34 . Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Դասասուն կը բացասեք քե կան բառեր որոնց սեռականը ուրիշ կերպ կը վերջաւորի :

Հօրս ձին : — Մօրս գիրքը : — Գրոջս ասեղը : — Մօրաքրոջս աղջիկը : — Եղբօրս գրիչը : — Տանը երգիչը : — Դրան բանալին : — Լերան գլուխը : — Հօրեղբօրդ տղան : — Հօրաքրոջս պարտէզը : — Մօրեղբօրս կինը : — Շաբթուան օրերը : — Մարդուն հոգին : — Ասկան քոյրը : — Եղբօրդ կինը : — Գլխուս մազերը : — Մարմնոյն մասերը : — Ձկան փուշը : — Գինիին համը : — Նաւուն ղեկը : — Ժամուն դուռը : — Խթման գիշերը : — Սիրոյ նշանը : — Հիւանդութեան ատենը : — Կէս օրուան ճաշը :

Սոյն դասին մէջի սեռական հօլով բառերուն ուղղականը գտէք :

35. ԱՔԱՂԱՂԻՆԵՐԳԸ

Կ'ընես	Էսքսին	Անհանգիստ	Բահաբարդ
Ոսկի	Ալբուն	Կարմիր	Դրամբար
Մորուք	Սագալ	Թո'ղ որ	Բոյվեր քի
Սիրուն	Շիրին	Բաշխ	Ձեքիլիմ
Կարթննաս	Ույանբրսըն	Մատաղ	Գուրպան
Գուն	Ուլգու	Կատար	Իպիլ
Կանուխ	Էրեկն	Ըլամ	Օլայրմ
Կարթնյենա	Ուխանբրսըն	Կը պոռաս	Պաղլըրսըն

Սիրուն աքաղաղ,
Ոսկի կատարիդ,
Կարմիր մորուքիդ,
Ըլամ եւ մատաղ:

Ինչու կանուխ կ'արթննաս,

« Կուկուկիկու » կը պոռաս:

Ձիւ կ'արթնցընես:

Անհանգիստ կ'ընես:

Թո'ղ որ քաշեմ քոն

ես մինչեւ առտուն:

36. ԱՔԱՂԱՂ

Աքաղաղը կատարէ մորուք ունի: Ան պիտ առտուն
կանուխ կ'արթնցնէ: Հայրն աքաղաղ մը բերաւ ինծի:
Հատ սիրուն է, բարձր ձայն ունի, շարունակ կուկու
կիկու » կը պոռայ: Աքաղաղը ցորեն կ'ուտէ, չուր կը
խմէ, եւ շատ կը սիրեմ զայն: մայրն անոր միտ կ'իջէ
եւ ես կ'ուտեմ:

Պզտիկ աքաղաղը կը կոչուի աբլոր:

37. ԴԱՍ

ՏՐԱԿԱՆ⁽¹⁾

ԾԱՌ — ԱՂԱՃ = ԾԱՌԻ — ԱՂԱՃ

Եղբորդ զրկեց: — Ճանճի կը նմանի: — Շուներն
տուր: — Դասի գնա: — Մորս ըսէ: — Ձիւն նայէ: —
Ընկերիդ մի գալիր: — Երեսին զարկաւ: — Աչքիս
դպաւ: — Դասին կը նայի: — Եղբորդ հարցուր: — Գոր-
ծիդ նայէ: — Աստուծոյ աղօթք ըրէ: — Մէջքիս զար-
կաւ: — Միսին աղ ցանէ: — Յանցաւորին ներէ:

Երբ	Նե վագրք	Պիտի գայ	Կեկեկե
Ձմեռը	Կրքըն	Ցուրտ	Սովուգ
Ամառը	Եազըն	Եկաւ	Կեկի
Օղը	Հալա	Մտիկ կ'ընես	Տիկեկի
Ձիւն	Գար	Կ'ընէ	Իսկը
Ձիւն գնաւ	Գար բովու	Կը մահի	Իւթիլորում
Տաք	Սընազ	Ձիւ մահի	Իւթիլմիլորում

Օղը տաք է: — Ձմեռը ցուրտ կ'ընէ: Բայց ամառը
տաք: — Ամառն եկաւ: — Ձմեռը ե'րբ պիտի գայ որ
ձիւնագնաւի իրազանք: — Ձմեռը եւ շատ կը մահի, իսկ
ամառը չեմ մահի: — Ձմեռը տուեղ կը նմանի կրակին
բով: հայրս գիրք կը կարդայ կամ կը խօսի, մայրս ալ
մտիկ կ'ընենք:

(1) Նմանորինակ վարժութիւններ Ռեղական հոլովէն
Տրական շինելու համար իւրաքանչեւ արտադրութեան (1)

39. ԴԱՍ

ՀԱՅՑԱԿԱՆ

ԾԱՌ — ԱՂԱՃ = ԾԱՌՆ — ԱՂԱՃՆ (¹)

Ճրագը բեր: — Սեղանը պատրաստեցէք: — Շէշը կտարեց: — Յակոբ դասը կը սերտէ: — Ան իր հայրը շատ կը սիրէ: — Ո՞վ ծեծեց այս շունը: — Դուն կը սիրե՞ս եղբայրդ: — Գլխարկը կորսնցուցեր է: — Գրքոր նոր լաթերը աղտոտեր է: — Լուցկին բեր: — Նա տղան կանչէ: — Զուրը խմեց: — Գիրքը պատռեց: — Մայրդ տեսա՞ր: — Գաւաթը հոս բեր: — Գիրքերդ տար: — Դասդ կարդա՛: — Մեռելը թաղեցին: — Զանգակը զա՛րկ:

40. ԴԱՍ

Էջը կը զուայ: — Շունը կը հաչէ: — Սիրանոյշ կար կը կարէ: — Ամառ և ձմեռ կայ: — Ամէնքդ ալ նստէք: — Գիրքս բեր սեղանին վրայէն: — Բարձր ձայնով կարդա: — Թերթ մը թուղթ, գրիչ և մեղան տուէք ինձի: Գիր գրե՛լ կ'ուզեմ: — Ի՞նչ գրե՛լ կ'ուզես, տղա՛ս: — Դասերս պիտի գրեմ:

(¹) Տե՛ս նախորդ ծանոթութիւնը:

ՔԱՂ

Ասքն նե՞ տիր. — Գարսաբն տեսնի եագսը՞ մը. — Էյի չօնուգ ասիմա օգուր, մեքեպէ կիսէր. ուսում տուրուր, ագեամ ույուր. — Նե՞ իչսին. — Շաքապ վէ սու. — Տիլիմ աչուսը. — Պաբնը էօրք. — Տիլիմի չեֆ. — Էլիմի չեֆ. — Նե՞ն վար. — Աղզընը աչ:

ՔԱՂ

Եագ կիսէր գրե կելիր. — Նե վագրք սուուգ է. սէր. — Հավա սուուգ տէյիլ, սրնագ սր. — Նե՞ վար, չօնուգլար, նե՞ իսթէյօրսընը. — Գար քօփու օյնաշալըմ մը. — Խայր, աբըգ օյնայալըմ. — Ավուսա՞ մը էօգսա պահնէսէ մի. — Միհրան, սե՛նէս կել:

41. ԴԱՍ (¹)

Կրնամ	Եափապիլիրիմ	Զի կրնար	Եափամագ
Կրնաս	Եափապիլիրսին	Կը ճանչնայ	Թանր
Կրնայ	Եափապիլիր	Բռնէ	Թուր
Կրնանք	Եափապիլիրիգ	Տես	Պագ
Կրնաք	Եափապիլիրսինիգ	Սորվէ՛	Էօյրէն
Կրնան	Եափապիլիրիք	Այօօր	Պու կիւն

(¹) Կրնամ բային վրայ վարժութիւններ. Կրնամ կարդալ (օգույապիլիրիմ), Կրնամ խօսիլ (սեօյլէյապիլիրիմ), եւ այլն:

Այսօր կիրակի է: Ժամբարիտ գրիչս կոտրեց:
— Ձմեւինս և մկրատս տուր: — Ձեռքս բռնէ՛, տե՛ս
որչա՛մ տա՛լ է: — Գրեւ տորվէ՛: — Կրնա՛մ գրել: —
Ես կրնամ կարդալ, բայց եղբայրս դեռ չի կրնար կար-
դալ, միայն գիրերը կը ճանչնայ: — Մենք շուտ կըր-
նանք վազել: — Դուք ի՞նչ կրնաք ընել: — Անոնք ձե-
զի բան մը կրնա՞ն ընել:

42. Դ Ա Ս

Կամաց կարդա: — Թուղթը աղտոտեց: — Կրնա՞մ
կտրել: — Չեմ կրնար կտրել: — Քիչ մը ջուր բեր,
դու՛ն ալ խմէ: — Կրնա՞մ բերել: — Խաղալիկ կ'ուզե՞ս:
— Գրիչս կ'ուզեմ: — Դուն ի՞նչ կ'ուզես: — Բան մը
չեմ ուզեր: — Ես այս առտու կանուխ արթնցայ և ե-
կեղեցի գացի:

43. Դ Ա Ս

Թուղթ չունիմ որ գրեմ: — Խաղող և հաց կ'ու-
տեմ: — Պանիր հաց ունի՞ս — Ո՛ր է: — Կերամբ:
— Ես ի՞նչ կերայ: — Պարտէզը սալոր կայ: — Այո՛,
մեծ ծառին վրայ շատ սալոր կայ: — Մետուկիս մէջ
գիրք ունիմ: — Սալորը կ'ուտեմ, գիրքը կը կարդամ:
Գիր կը գրեմ և պատկեր կը գծեմ:

Երբ որ Կոմիտասի հիշատակը լսելու համար (1)
միայն ամ, (նվերվածված) յիսուս Կոմիտասի (նվերվածված)

44. Դ Ա Ս

Եղայ	Օլսուվ	Աղօթք	Տուա
Եղար	Օլսուն	Ըրէ	Է՛ք
Եղաւ	Օլսու	Չկենանք	Տուրմայալը
Եղանք	Օլսուք	Կարդանք	Օգույալը
Եղաք	Օլսուցուք	Գրենք	Եագալը
Եղան	Օլսուլար	Աշխատինք	Չալըցալը

Առտու եղաւ, սիրո՛ւն տղայ: — Աղօթք ըրէ Աս-
տուծոյ: — Դպրոց գնա՛: — Չո՛ւր կ'ուզես թէ գինի:
— Չուրը խմելիք է, հացը ուտելիք: — Հայրս ամէն
առտու կը պատուիրէ որ պարապ չկենանք, այլ կար-
դանք և գրենք: — Ի՞նչ եղար: — Բան մը չեղանք:

45. Դ Ա Ս

Ի՞նչ ունիս: — Նոր գիրք ունիմ: — Ծովուն մէջ
ի՞նչ կայ: — Ծովուն մէջ շատ ձուկ կայ և օդին մէջ
շատ թռչուն կայ: — Եղբայրս ինծի շատ մեղր տուաւ,
ամէնն ալ կերայ: — Օդը շատ տաք չէ: — Ծանճը կը
թռչի: — Ե՛րբ հաց կ'ուտէք: — Առաւօտուն հաց կ'ու-
տենք: — Յակո՛բ, դուն մատիտ չունի՞ս:

Երբ որ Կոմիտասի հիշատակը լսելու համար (1)
միայն ամ, (նվերվածված) յիսուս Կոմիտասի (նվերվածված)

46. ԴԱՍ

ԲԱՅԱՌԱԿԱՆ

ԾԱՌ — ԱՂԱՃ — ԾԱՌԵՆ — ԱՂԱՃՏԱՆ

Տունեն կուգամ: — Ընկերես ի՞նչ կ'ուզես: — Սենեակեն դուրս ելաւ: — Փողոցեն նոր եկաւ: — Քո՞վէս գնա: — Կաղամարես մի՛ թաթխեր: — Ձիեն ինչ կաւ. ոտքը կը ցաւի: — Դիրքերդ հանէ պայուսակէն: — Դպրոցեն ելաւ: — Աղբիւրեն ջուր խմեցինք: — Շուկայեն կուգայ: — Եկեղեցիեն ելա՞ն: — Մեր տունեն շատ հեռու չէ: — Սա գաւաթեն խմէ: — Մարդէ չեմ վախնար:

47. ԴԱՍ

Աստուած մեծ է. ամէն տեղ է ան, դպրոցը ⁽¹⁾, տունը, եկեղեցին, երկինքը. — Երկինքը շատ բարձր է: — Մեր գիւղը շատ մարդ չկայ, բայց շատ ոչխար և կով կայ: — Շուն և կատու ունիմ: — Շունը կը հաչէ, կատուն կը նուայ: — Որդը կը սողայ: — Թռչունները օդին մէջ կը թռչին, շատ բարձր. ի՞նչ սիրուն են:

(1) Մեքսիկոյէ, եմսէ, եւայն: Անգղալապէս վարժեցնել ներգոյական ձեւին:

48. ԴԱՍ

ԳՈՐԾԻԱԿԱՆ

ԾԱՌ — ԱՂԱՃ — ԾԱՌՈՂ — ԱՂԱՃԻԿ

Դրիշով գիր կը դրեն: — Քանակով կը գծեն: — Պատառաքաղով ու դգալով կերակուր կ'ուտեն: — Լուցկիով ճրագ կը վառեն: — Ասեղով կար կը կարեն: — Ականջով կը լսեն: — Աչքով կը տեսնեն: — Բերանով կ'ուտեն: — Ձեռքով կը բռնեն: — Քիթով հոտ կ'առնեն: — Լեզուով կը խօսին: — Ոտքով կը քալեն: — Ակռայով կը ծամեն: — Վերմակով կը ծածկուին: — Ձիով կը պտտին: — Վէգով ու հօլով կը խաղան:

49. ՄԵՐ ԴՊՐՈՅԸ

Դասարան	Տեսխանէ	Վերջը	Սօնրա
Նստած են	Օրումբօ սրլար	Սկսաւ	Պաշլաք
Մտաւ	Կիրսի	Դիտեն	Պիլիբի
Ելան	Դալգսրլար	Չգիտցաւ	Պիլմէսի
Ոտքի	Այալա	Չմնաց	Դալմաք
Ըրին	Էքսիլի	Ծուլութիւն	Թեկալիլի

Տղաք դասարանի մէջ նստած են. վարժապետը ներս մտաւ. տղաք ոտքի ելան, աղօթք ըրին եւ վերջը դասը սկսաւ. Ամենքն ալ դասերնին գիտեն. միայն Յակոբ չգիտցաւ եւ վարժապետը պատուիրեց որ սորվի և ընկերներէն ետ չմնայ. Միւս օրը Յակոբ աղէկ գիտցաւ և անկէ ետքը բնաւ ծուլութիւն չըրաւ:

ԵՍՍ Դ Դ Մ Ս

Կը սերտեն	Էօյրենիքի	Հաշիւ	Հիսապ
Երբեմն ալ	Պազր սա	Կ'ըսեն	Տերիւր
Կը գծեն	Զիգրիւր	Երգել	Երգ հաղորմագ
Թիւերով	Սայրլար իլի	Աղուոր	Կիլգիլ

Տղաք դպրոցի մէջ նստած՝ իրենց դասերը կը սերտեն, կը գրեն, կը կարդան։ Անոնք երբեմն ալ պատկեր կը գծեն, թիւերով հաշիւ կ'ընեն, կամ բարձր ձայնով երգ կ'ըսեն, ահ, շատ կը սիրեմ երգել, ինչ աղուոր է։ Ես կրնամ երգել, բայց Գրիգոր ինձմէ աղէկ կ'երգէ, ան ձայնաւոր աշակերտ է, եկեղեցին շապիկ կը հագնի։

Ք Ա Ղ

Քէտի սըչանը թութսու պէրապէր օյնաբոյր . — Պիզ Ղազարոս իլէ պահնէտ օյնայօրուզ . — Չարքսա չօզ աւամ վար, պապամ տէ օրսա սր . — Նէրտէ սին, պուրայա կէլ . — Չարբոյա կիսէյօր . — Տէրսինի պիլիւմիսին . — Էվվէր պիլիւմ . — Օյուննաղըն վա՛ր մը . — Էլին նի՛չին փրլի սիր :

Ք Ա Ղ

Օյնամագ մը էյի սիր, Եօգա օգումագ մը . — Ուաղըմըզ աքա օթ վէրիւր . — Չալըբոյր, ամմա էօյրէնէմէյօր . — Քիքապ իլինէտ քաթը Էմիլի . — Պէնիւ ասըմ ճակոթ սր, սէնին ասըմ Նիկողոս . — Էվէտ փմտէ Եօզ, փմտէ գալմասը . — Պահնէտ փմ վա՛ր . — Քիլիւմ Մաննիկ վար . — Նէ Եալիբոյր . — Արմսեակ իլէ օյնայօր :

51. ՄԵՐ ԴՍԾԱՐԱՆԸ

Ապունգ	Սիւնիւր	Կանչեց	Չաղըսք
Դրուած է	Գօնմը սր	Հարցուց	Սօրսու
Առջեւ	Էօնիւնէ	Գրել տուաւ	Եագսրք
Լուռ	Սուս	Կը կենան	Տուրուլար

Մեր դասարանին մէջ գրատախտակ մը կայ, անոր քով կաւիճ և սպունդ դրուած է. աշակերտներուն առջեւն ալ քարտատախտակ կայ, անոնք քարտատախտակներուն վրայ քարգրիչներով կը գրեն . դասի ատեն լուռ կը կենան։ Վարժապետը տղայ մը կանչեց, դասը հարցուց և գրել տուաւ սեւ տախտակին վրայ։

52. Դ Ա Ս

Ահա	Իքէ	Դրասեղանին	Եագրիւնէնէն
Կը մտնէ	Կիւրէ	Գործի	Իքէ
Կ'ելլեն	Դալգարլար	Կ'երթաս	Կիսէրսին

Ահա վարժապետը ներս կը մտնէ, աշակերտները ոտքի կ'ելլեն, առտուան աղօթքը կ'ընեն, դրասեղանին առջեւ կը նստին և գործի կը սկսին . անոնք լուռ են և կ'աշխատին։ Մատիտ, թուղթ, քարտատախտակ և սէրիշ դասական առարկաներ ունին։ Տղաս, դուռ ո՛ր դըպրոց կ'երթաս, ինչ գիրք կը կարդաս . քանի՞ աշակերտ կայ ձեր դպրոցին մէջ, անուննին գիտե՞ս։

53. Դ Ա Ս

Ինծի պարգեւներ տուաւ: — Քեզի ի՞նչ հարցուց: — Այս գիրքերը որո՞ւ են: — Ձիւ կը փնտռես: — Սա գրիչները անոնց են: — Ի՞նչ կ'ուզես անկէ: — Հայրս քեզ կը սիրէ: — Ինձմէ կը վախնա՞ս: — Եղբայրս զանոնք կանչեց: — Վարժապետս քեզ կ'ուզէ: — Անոնցմէ ո՞ր չափ թուղթ առիր: — Քեզմէ գիրք մը պիտի ուզեմ: — Ինծի ինչո՞ւ կը բարկանաս: — Ինձմէ մի՛ վախնար: Աս ծրարը անոնց տար: — Ձեզի նամակ մը եկաւ:

54. Դ Ա Ս

Ալիւր	Ուն	Պատրաստ	Հագրք
Կը շինեն	Եափարլար	Հրամեցէք	Պուլուրուն
Կարկանդակ	Պօրկօ	Աղածք	Թուրու
Կը ցանեն	Էֆերլիք	Զիթապտուղ	Զեյթին
Խմեցինք	Իշիֆ	Զէթ	Զեյթին եաղը

Ալիւրէն կը շինեն հաց, հրուշակ և կարկանդակ: — Զուազեզը կը շինեն հաւկիթով և իւղով: — Վրան շաքար կը ցանեն: — Թան խմեցինք: — Անթի և ծառաւ չենք: — Մածունը կը շինեն կաթէն: — Սեղանը պատրաստ է, հրամեցէք: — Մենք կ'ուտենք միս, աղածք և ձիթապտուղ: — Զիթապտուղէն կը շինեն ձէթ:

55. Դ Ա Ս

Աղ	Թուզ	Կը կարծէ	Զանն էսեր
Դրէ՛ք	Գոյուն	Աշխարհս	Տիւնեասա
Կուշտ	Թօզ	Աղքատին	Փուգարեհին
Անլի	Թուզսուզ	Ողորմութիւն	Սասագա
Աղի	Թուզլու	Օրհնութիւն	Տուա

Կերակուրները դրուած են սեղանին վրայ: — Ապուրին մէջ աղ դիր: — Անթի չեմ, կուշտ եմ: — Ով որ աշխատի, նա կ'ուտէ: — Այս կերակուրը անլի է, մէջը աղ դրէք: — Աղի կերակուրը չեմ սիրեր: — Կուշտ մարդը կը կարծէ թէ աշխարհս անթի չկայ: — Հարուստին ողորմութիւնը, աղքատին օրհնութիւնը:

56. Դ Ա Ս

Եղբօրդ գիրքն ո՞ւր է: — Մայրս աղքատին հաց և ստակ տուաւ: — Հայրս պարտէզը գնեց: — Այս տղան իր խօսքովը բռնուեցաւ: — Առտուանց տունէն դպրոց կ'երթանք, իրիկունը դպրոցէն տուն կը դառնանք: — Թորոսին մայրը կուգայ: — Պարտէզին դուռը բաց է: — Վարժապետիդ հարցուր: — Յանցաւորին պատիժ կուտան: — Ծաղիկը հոտոտեցի՞ր: — Այսօր քորս պիտի մկրտուի: — Զիով պտտելու ելան: — Ելխարկս պատուհանէն վար նետեց:

57. ԿՌՈՒԱՍԷՐ ՎԱՐԴԱՆԻԿ

Հետ	Ուրապիւր	Պատասխանեց	ձկնալ վերսի
Կը դարձնէր	Չկիրիւր իսի	Բարկանայով	Տարբարագ
Կռուսաէր	Դավկանը	Կռուեցան	Դավկա էքսիլիւր
Բարկացաւ	Խըրսլանէր	Յետոյ	Սօնրա
Մի՛ դպչիր	Տօգուսնա	Բաժնուեցան	Այրլսլար
Մի՛ մօտենար	Եագլաւու	Ա՛լ	Կայրը, արբրգ

Սաթինիկ անուն աղջիկ վը՝ իր ընկեր Վարդանիկին հետ կը խաղար : Վարդանիկ իր հօլը կը գարձներ Սաթինիկ ալ իր պէպէքով կը խաղար : Բայց Վարդանիկ կռուասէր էր, նա բարկացաւ իր ընկերին և ըսաւ. « Հօլիս մի՛ դպչիր, աղջիկ » : — « Դուն ալ իմ Թիկինիս մի՛ մօտենար », պատասխանեց Սաթինիկ՝ բարկանալով : Ստոնք կռուեցան , ետքը իրարմէ բաժնուեցան և ա՛լ չկրցան խաղալ :

բաժ միտացրաւ սղաւՍ — Է դ'ն մցովք քոյոյրդ
սւՍ — քեմք դրձո58. ԳԱՍ — Եւստոս վատս մ
միմտոս քմաւոսւՍ — Եւսքմոմնոյ զիոցսոյ դդ մաւրս
— Եւսչայրս եղբօրս պատկեր մը պիտի զրկէ. — Կառ-
քով կը ճամբորդեն. — Սեղանին ոտքը կոտորեցաւ գնա-
ւորէին ըջոք աչքս կը խտրուեցնէ. — Կովին կեր սոռին
— Եւսքաղաղին հորը լռեցի՞ր. — Սօրմէ մատակ ուկեցի
չտուաւայ — Եւսքապաեաին խրատի մակը լրջիկ. — Եւսք
Սրբիչով գրատախտոյր մը կը բռնեն մաշտի մը պէտքով
անգաճ ատեն խեղդուեցաւ :

Վարժ. — Դասատուն կը հարցնէ քե ի՞նչ հոլով եմ աս
դասի պարունակած անունները :

594.1 A U U 2

Անանդ	Կիւնահարզ	Կը քաշես	Զիւհրսիւն
Փափուկ	Եղմու շագ	Կարօտ	Հարեք
Կը վազես	Գօշարսըն	Մի՛ վախ	Աղամա
Դաշտն	Օվայա	Սիրակահն	Եղվիւիւ
Արօտ	Եայլքմա	Նման	Կիպի

04 pmp 12.11.11

ԳԱՌՆՈՒԿԻՆ ԵՐԳԸ 08

၁၀၂၈

Միյուն անմեղ իմ գառնուկ՝

Բուրդը ճերմակ ու փափուկ ,

Կը վազես դաշտն ու արօտ .

ԿՐ. քաշես մօրըդ Կանթախոս 00

Ան՝ լաւ , գառնո՛ւնք թիւաճա

Պատիկ տղու մը հետևան , 000

Ահա, հարգեցաւ շատ:

60 . Թ Ի Ի Ե Ր

11	օն պիր	տասնը մէկ
12	օն իֆի	տասն երկու
13	օն իւշ	տասն երեք
14	օն սէօրք	տասնը չորս
15	օն պէօ	տասնը հինգ
16	օն ալթը	տասնը վեց
17	օն եէսի	տասնը եօթը
18	օն սէֆիգ	տասնը ութը
19	օն soգուգ	տասնը ինը
20	եիրմի	քսան
30	օթուգ	երեսուն
40	գըրգ	քառասուն
50	էլլի	յիսուն
60	ալթմրօ	վաթսուն
70	եէթմիօ	եօթանասուն
80	սէֆսէն	ութսուն
90	soֆսան	իննսուն
100	եիւգ	հարիւր
1000	պիւն	հազար
1899	հազար ութ հարիւր իննսունը ինը :	

Գ Ա Ղ

Գուրու իւզիւմին վա՞ր մը . — Խայր , շէֆէրիմ վար . — Նէ՞ եէսին . — Եաղ վէ պալ եէսիմ , ֆէպպալ եէմէսիմ . — Ա՞ն մը արն . — Եէմէֆէր թուգուգ սր-լար . — Չօրպայա սո՞ւ մը գաթսըն , թուգ մը . — Չօ-նուգլար սէրպէրինի ալսըլար , շիմսի սէ եէմէֆ եէյօր-լար . — Յակոբիկ վէ Աղանի գավկա էթսիլէր . — Օնլար նի՞յին գավկա էթսիլէր . — Նէ՞ նէվապ վէրսի Սաթիմիկ :

Գ Ա Ղ

Տէօրք գուցում վար . — Սէֆիգ քապաֆա ֆեաղըսը վար . — Պէօ գուգու վէ օն եէսի գօյուն կէօրսիւմ . — Էլլի քապաֆա ֆեաղըս ալսըմ . — Պիր երլ՝ օն իֆի այ սր . — Պիր հաճքա եէսի կիւն սիր . — Ալթը կիւն իշլէ՛ , պիր կիւն բահաթլան . — Գա՞շ շայիւրս-սինիգ . — Եիրմի իւշ նուէրօ շայիւրս ֆի՞մ սիր . — Ինսանըն իֆի այաղը վար . — Ինէկին տէօրք այաղընը ֆէսիլէր . — Իֆի էլիմսէն թուքսու :

61 . Դ Ա Ս

Երկու գրիշ ունիմ . — Չորս գնտակ ունիս . — Թո-րոս տասներկու ծայր ունի . — Մեր դասարանին մէջ քսանը հինգ աշակերտ կայ . — Ես եօթը տարեկան եմ . — Հայրս քառասունը ինը տարեկան է . — Մէկ օրը քսանը չորս ժամ է . մէկ ժամը վաթսուն վայրկեան է :

62. Դ Ա Ս (¹)

18, 36, 49, 57, 60, 75, 89, 93, 23, 12,
98, 97, 40, 53, 100, 37, 60, 33, 44, 55,
66, 77, 88, 99, 21, 48, 69, 32, 20, 71,
82, 97, 62, 83, 70.

63. Դ Ա Ս (²)

Քսանը հինգ, երեսունը մէկ, քառասուն երկու, յիսունը ութը, վաթսուն երեք, եօթանասունը ինը, ութսունը չորս, իննսունը վեց, իննսունը հինգ, քսան երկու, յիսունը մէկ, տասներ չորս, երեսունը ութ, վաթսուն երկու, հարիւր, յիսուն, քսանը հինգ, տասն երկու, ութը, եօթանասունը մէկ, ութսունը ութը, իննսունը ինը, վաթսունը վեց, տասներ մէկ, քսան երկու, երեսունը եօթը, քառասունը չորս:

64. Դ Ա Ս

Մէկ բերան, երկու ականջ, երկու աչք, երկու ձեռք և երկու ոտք ունիմ: — Ամէն մէկ ձեռքիս վրայ հինգ մատ կայ, եւ ամէն մէկ ոտքս ունի հինգ մատ: — Հինգ՝ հինգ ալ կ'ընէ տասը: — Տասը՝ տասն ալ կ'ընէ քսան: — Մեր տունը մեծ չէ, անոր մէջ միայն երեք սենեակ և մէկ խոհանոց կայ: — Մեր դասարանը տասներ մէկ պատուհան ունի:

(1) Աշակերտին կարդալ և գրել տուէք թիւերուն անունները: Հայերէն ու Տաճկերէն:

(2) Տաճկերէնի փոխեցէք, և թուանշանով գրեցէք այս թուական անունները:

65. Դ Ա Ս (¹)

Կ Ա Ր Գ = Ս Ը Ր Ա

Առաջին	Պիրիցնի	Վեցերորդ	Ալբրենը
Երկրորդ	Իֆիցնի	Եօթերորդ	Եհսիցնի
Երրորդ	Իւշիւցնիւ	Ութերորդ	Սեփիգիցնի
Չորրորդ	Տեօրսիւցնիւ	Իններորդ	Տօֆուզուցնու
Հինգերորդ	Պեցիցնի	Տասներորդ	Օնուցնու

(Շարունակեցե՛ք)

Տասը փարա ունիմ: — Ես երկրորդ կարգի աշակերտ եմ: — Երեք՝ երեք ալ վեց կ'ընէ: — Հազար ղուրուշ ունիմ: — Քանի՞ եղբայր էք: — Տասըմէկ երրորդը ո՞վ է: — Չորեքշաբթին՝ շաբթուան չորրորդ օրն է: — Դասիդ մէջ առաջինն ես թէ վերջին: — Քսան երրորդ, երեսուներորդ, քառասուներորդ, յիսուներորդ, հարիւրերորդ:

66. Դ Ա Ս

Խօսէ՛	Սեօլի՛	Անդամ	Քերէ
Լսէ՛	Տիցնի՛	Իմացողին	Աննայանա
Չափէ՛	Եօ՛ւշ	Չիմացողին	Աննամայանա
Կտրէ՛	Քե՛ս	Օգուտ	Ֆայսա
Առնելիք	Ալանագ	Տալիք	Պօրն

(1) Դասատուն բացատրէ թէ թիւերուն անունին յոռի կամ երոռի կցելու է կարդ կամ դաս ցուցնելու համար:

Մէկ անգամ խօսէ՛, հինգ անգամ լսէ՛: — Հինգ անգամ չափէ՛, մէկ անգամ կտրէ՛: — Աղքատին տասը փարա տո՛ւր: — Մէկ ղուրուշը քառասուն փարա չը՛ներ: — Դպրոց մտած ատենս վեց տարու էի: — Ինձ մէ քանի՞ փարա առնելիք ունիս: — Քեզի տալիք չու՛նիմ: — Իմացողին՝ մէկ խօսք բաւ է, չիմացողին՝ հազար ըսես օգուտ չընէր:

67. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԷՉ

Լսեցի	Տույսում	էին	Իսիկր
Տեւեց	Սիրտիւ	Չարդարուած էր	Տօնամբօ իսի
Ջահերն	Ճարլար	Կը խաչակնքէին	խաչ չըգարբը իսիկր
Վառուած	Եամբը	Կ'աղօթէին	Տուա Էսկր իսիկր

Ես այսօր եկեղեցին էի, քահանան պատարագ ըրաւ: — Գանձանակին մէջ հէնգ փարա ձգեցի: — Ժամը տասներկուքին եկեղեցին զանգակը լսեցի: — Պատարագն երկու ժամ տեւեց. խորանը մամբրով զարդարուած էր, ջահերն ալ վառուած էին, եկեղեցին հարիւր մարդ՝ չէ, սխալեցայ, աւելի շատ մարդ կար. ամէնքն ալ կը խաչակնքէին և կ'աղօթէին:

68. Ա Ռ Ո Ի Տ Ո Ի Ր

Քաշ	Օգգա	Նժար	Թերազի կեօզիւ
Պողպատ	Եհմիսնի	Կչոէ՛	Թա՛րք
Կանգուն	Արօրն	Անդին	Էօքէսէ
Կշիռ	Թերազի	Խանութ	Տիւֆեան

Շուկան ի՞նչ կը ծախեն: — Ամէն բան կը ծախեն: — Քաշ մը խաղողը քանի՞ փարայի կուտան: — Երեսուն կամ քառասուն փարայի: — Մէկ հացը քանի՞ տրամ կուգայ: — Երեք քաշ միս առի: — Հօրս խանութն ասկէ քիչ մը վեր է, անկէ անդին պտղավաճառ մը կայ: — Դերձակը կանգուն կը գործածէ: — Կշիռը երկու նժար ունի: — Երեք քաշ սոխ կչոէ: — Այս գրիչը քանի՞ փարայի կուտաս: — Քսան փարայէն վար չեմ տար:

69. Ն Ա Պ Ա Ս Տ Ա Կ

Մի վազեր	Սեյիթմէ	Մինչեւ որ	Թա քի
Այսչափ	Պու գասար	Չօրանաս	Գուվիքիէնէսին
Արագ	Չապուգ	Յատքես	Սըչայասըն
Տակաւին	Տահա	Խաղաս	Օյնաեսըն
Տոտիկներդ	Այաղարն	Մեծնաս	Պեօյիլէսին
Կը յողնին	Եօրուլուրար	Մի՛ երթար	Կի՛թմէ
Կը կերցնեմ	Եհիրիրիւ	Հեռու	Ուզագ

Մի՛ վազեր այդչափ արագ,
Իմ աղուորիկ նապաստակ.
Շատ պզտիկ ես տակաւին՝
Տոտիկներդ կը յողնին:

Ես քեզի հաց կը բերեմ,
Ձեռքովըս կը կերցընեմ.
Մինչեւ որ գուն զօրանաս,
Յատքես, խաղաս ու մեծնաս,
Մ'երթար հեռուն, նապաստակ,
Քուլս եկու՛ր արագ արագ:

70. ՆԱՊԱՍՏԱԿԻՆ

Դեռ	Տահա	Թող կուտամ	Գոյ վերիբիմ
Կեցի՛ր	Տո՛ւր	Պատէ՛	Կե՛զ
Երբ	Նե վագրթ	Եղի՛ր	Օ՛լ

Սիրուն և աղուոր նապաստակս, դուն դեռ չատ
պզտիկ ես, շատ մի՛ վազեր, թաթերդ կը յոգնին: Ա-
հա քեզի հաց կուտամ. չաքար կը կերցնեմ, ա՛ռ, կե՛ր,
բայց քովս կեցիր: Եւ երբ մեծնաս, զօրանաս՝ այն ա-
տեն թող կուտամ, գնա՛ պտտէ՛:

Ք Ա Ղ

Չափով եանրմա կէ՛լ, փւշիւք թալւանըմ, ու-
զաղա կիթմէ, պէն սանա շէֆէր վէ էմէֆ կէթիթիյո-
րում, էլիմ իլէ ետիթիյօրում: Իսթէ՛րմիսին, սանա
օյուննագ սէ վէրէյիմ. կէլ եանրմա, օյնա, սըչա,
շիրին հայվան: Պէօյիւրսէն, օ վագրթ գոյ վէրիբիմ,
կիթ սաղլարա, օրմանլարա:

Ք Ա Ղ

Պէ՛ւ էլմա եթէր. — Պէնսէն օրուգ փարա իսթէ-
յօր: — Պէ՛ն իմ պիրիննի: — Եիւզ օն դուրուշում վար:
— Իֆի՛ իֆի սահա տօրթ, տօրթ սահա սէֆիզ. —
Մէֆէպէ կիթիյիմ վագրթ պէ՛ւ եաւրմա իսիմ: —
Սէն գա՛չ եաւրմասարն: — Պու ֆիթապ իւչ դուրուշ
սր: — Գաչ գարսաւարնըզ:

71. ԾԱՂԻԿՆԵՐ ԵՒ ԾԱՌԵՐ (1)

Մանիշակ	Մենեֆե	Տանձենի (2)	Արմուս աղանը
Վարդ	Կիւլ	Խնձորենի	Էլմա աղանը
Մեխակ	Գարեմֆիլ	Կեռասենի	Քիրազ աղանը
Շուշան	Չանպագ	Բալի	Ֆիւնէ աղանը
Ձինձաղիկ	Չիյսեմ	Արմաւենի	Խուրմա աղանը
Նարգէս	Ներկիզ	Թթենի	Թուք աղանը
Եղրեւանի	Լէյլագ	Ծիրանի	Չեքալի աղանը
Յասմիկ	Նասեմեն	Դեղձի	Շեքալի աղանը

72. ՊԱՐՏԷՋԻՆ ՄԷՋ

Հատ	Տանե	Կանաչ	Եեթիլ
Վառ	Փարլագ	Նստինք	Օրուրալըմ
Գոյն	Բեմ	Չովանանք	Սերիկեմիլիմ
Տեսակ	Չեթիս	Քաղենք	Թօփլայալըմ
Փունջ	Տեմք	Կրնա՞ թոթվել	Սիլեպիլի՛րմիսին
Կապենք	Պաղլայալըմ	Չգոյչ եղիր	Սագրն
Շուքին	Կեօկեսիմին	Չիյնաս	Տիււմիյեսին

Գարունն եկաւ, օղը բաց է, պարտէզն աղուոր
ծաղիկներ կան. վարդ, մեխակ, շուշան, ի՛նչ ալ անուշ
հոտ և վառ գոյն ունին. կը սիրեմ զանոնք. եկէ՛ք, տը-
ղա՛ք, տեսակ տեսակ ծաղիկներէ փունջ մը կապենք,
յետոյ երթանք, ծառերուն շուքին տակ, կանաչ խո-
տին վրայ նստինք, զովանանք, խնձոր ու տանձ քաղենք:
Օննիկ, սա ծառը կրնա՞ թոթվել, զգոյչ եղի՛ր, վար
չիյնաս:

(1) Դասատուին կը թողունք այս բառերով խօսքեր չի-
նել կամ չինել տալ աշակերտին:

(2) Բացատրեցէք թէ պտուղին անուան ի կամ ենի մաս-
նիկը կցելով՝ կ'ունենանք ծառին անունը:

73. ԴԱՍ

Որ կտրէ	Քի քսսին	Վառելու	Եագմաղա
Որսորդ	Ավեր	Փուշ	Տիֆէն
Հրացան	Թիւֆէն	Կը շարժին	Սալանդրլար
Հոտաւէտ	Գօգուլու	Կացին	Պաթա
Քաղելու	Եօլմաղա	Սղոց	Տէսքէրէ

Երկրագործն անտառը զնաց որ փայտ կտրէ ու տուն բերէ վառելու համար շունն ալ հետը տարաւ: — Ինչո՞վ պիտի կտրէ: — Կացինով կամ սղոցով: — Որսորդը հրացանով թռչուն մը զարկաւ: — Ես պարտէզ պիտի իջնեմ՝ հոտաւէտ ծաղիկներ քաղելու: — Ամէն ծաղիկ փուշ ունի: — Ես մանիշակը կը սիրեմ: — Ծառերը հովէն կը շարժին:

74. ԴԱՍ

Զի սիրեր	Սեվմեզ	Պիտի ուտեմ	Եեյեհէյիմ
Կը թափին	Տեօփլիլըրէր	Պիտի ուտես	Եեյեհէֆսին
Ցեխոտ	Զամուրլու	Պիտի ուտէ	Եեյեհէֆ

Ո՞վ չի սիրեր մանիշակը: — Եղբայրս որսորդը տեսաւ և թռչունն առաւ: — Զմեռն եկաւ, ծառերուն տերեւները կը թափին, ճիւղերը հովէն կը շարժին: — Զմեռը՝ փողոցներն աղտոտ ու ցեխոտ կ'ըլլան: — Անձրեւները կը սկսին: — Ես դեղձ պիտի ուտեմ, եղբայրս նուա պիտի ուտէ: — Քոյրս իր սալորը այս աղբատ աղջիկին տուաւ:

75. ԴԱՍ

Շունն ունի՞ս: — Թռչունն ո՞վ զարկաւ: — Որսորդը զարկաւ: — Երկրագործն անտառէն եկաւ, շունը հետն է: — Փայտ կը վառէ: — Դուք քանի՞ եղբայր էք: — Կիրակի օրերը հայրդ քեզ եկեղեցի կը տանի՞: — Զորս՝ երկուք ալ քանի՞ կ'ընէ: — Տեսա՞ր նապաստակը: — Քեզ տեսայ, եղբայրդ չտեսայ:

76. ԶԷՆՔ Ե Ի ԶԱՐԴ (1)

Հրացան	Թիւֆէն	Օղ	Քիւփէ
Թնդանօթ	Թօփ	Ապարանջան	Պիլեզիֆ
Ատրճանակ	Տապաննա	Մատնի	Եիւզիւֆ
Դաշոյն	Դամա	Ուլունք	Պօննուգ
Թուր	Դըլըն	Դնտասեղ	Թօփլու
Դանակ	Պըշակ	Շղթայ	Քեօսքէֆ
Երկփող	Զիֆթէ	Կամար	Քեմէր

77. ԴԱՍ

Մայրս դրացիին տունն է: — Կատուն սենեակին մէջ կը խաղայ: — Աքաղաղը կը խօսի: — Մանուկն հանդարտ կը քնանայ: — Ինձի պատկեր մը գծէ՛: — Ո՞վ եկաւ: — Սեղանը պատրաստ է, հրամեցէ՛ք, կերակուր կերէ՛ք: — Դուռը կը զարնեն, նայէ՛ ո՞վ է: — Ներսը կեցէ՛ք: — Յասմիկը սիրուն ծաղիկ մ'է: — Կը սիրե՞ս զիս: — Այո՛, եթէ խելօք կենաս:

(1) Այս բառերով խօսքեր կազմել:

78. Դ Ա Ս

Դուռն դեռ չատ պղտիկ ես: — Բեզմէ մեծ եղբայր
ունիս: — Տետրակս պատռեցաւ: — Սափորը ո՞ւր կոտ-
րեց: — Մէջը ջուր կար, թափեցա՛ւ: — Մի՛ պոռար:
— Այդչափ շուտ մի վազէք, կը յոգնիք: — Կրնա՞ս
կտրել: — Կը տեսնեմ քեզ: — Ո՞ւր եմ:

79. Դ Ա Ս

Հոլ չունիմ որ խաղամ: — Հայրս քառասունը չորս
տարեկան է: — Ի՞նչ կերար: — Պանիր-հաց ու միրգ.
— Ընկերիդ ալ տուի՞ր: — Ո՞ւր ես, Ադա՛մ, քեզ կը
փնտռեմ: — Եկեղեցին պատարադ կայ: — Չուկը ծովն
է: — Թռչունն օդին մէջ կը թռչի:

80. Դ Ա Ս

Կատուն հոս է: — Անունդ Դառնիկ չէ՞: — Դիւ-
ղէն տուն եկանք, բայց նորէն պիտի երթանք: — Ո՛վ
որ աշխատի՝ ան կ'ուտէ: — Ի՞նչ է անունդ: — Աստ-
ուած կը սիրէ խելօք տղաքը: — Եղբորս գինի խմցու-
ցին: — Կրնա՞ս խօսիլ, գրեմ, կարդալ, աղօթել, վա-
զել: — Սերովբէ՛, եկուր, գնտակ խաղանք:

Ք Ա Ղ

Աղանքն քալար սալանքօրաւ, բիւզեաւ վար:
— Եաղմուր եաղբօ՛ր մը: — Գուշարը քիմ վուրսու:
— Հավա աչքդ տը վէ բիւզեաւ եօգ: — Գօգուլու
չիչեփէր թփլասը, տէմէր պաղլասը վէ արգասաւրնա
վէրսի. — Սաթինիկ թփ օյնայօր, Իսկունի սիփե
սիփիօր:

Ք Ա Ղ

Մէնեփէ վէ լէյլագ չիչէփ տրիւր. — Թուք աղանք
թուք վերիւր, վէ գայսը աղանք գայսը վերիւր. —
Թուք՝ ուժագ վէ բաթլը պիւր մէյվէ տրիւր. — Կիւ՛
ճիսան իւզերինէ պիթէր. այվա վէ խուրմա աղան
իւզերինէ պիթէր. — Ֆիւնէ վէ փրէգ եուվարլագ
օլուրլար: — Չիյսեմ՝ սարը պիւր չիչէփ տրիւր, կիւնաւրգ
տէ սարը տրիւր, ամմա իրի վէ տէյիւմի (կոր) տրիւր:

81. Դ Ա Ս

Հայրս դպրոց եկաւ: — Օգտէն դասը չի գիտեր: —
Ան խելացի է՝ բայց չար: — Եղբայրս խնձորները քա-
ղեց: — Աստուած ամէն տեղ է: — Շուկան շատ մարդ-
կայ: — Մածուն ու սեր պիտի ուտենք: — Պանիրը կա-
թէն կը չինեն և հացով կ'ուտեն: — Ապուրը տաք եւ
աղի է, եղինձը պաղ ու անլի է: — Անօթի՞ ես, ե-
կո՛ւր հաց տամ:

82. Դ Ա Ս

Աննա ու Սանդուխտ կար կը կարեն: — Անոնք խե-
լօք աղջիկներ են: — Հայրս կը սիրէ զանոնք: — Յա-
կոբիկ կռուասէր տղայ մ'է. ան ինծի բարկացաւ եւ ա'լ
մեզի չի գար: — Գառնուկս կը մայէ, փոքրիկ տղու պէս
է ան: — Երկու օրէն մայրդ պիտի գայ: — Քանի՞ մատ
ունիս, համրէ՛ նայիմ: — Վարդը փուշ ունի, բայց
ծաղիկներ կան որ փուշ չունին:

83. Գ Ո Ր Ծ Ի Ք (1)

Դանակ	Պըչագ	Թի	Քիւրեֆ
Դգալ	Գաւրգ	Հրացան	Թիւֆենգ
Պատառաքաղ	Փերոն	Սան	Թեմնիրե
Շերեփ	Քեփնե	Մաղ	Էլեֆ
Ասեղ	Իյնե	Ունելի	Մաւա
Մկրատ	Մագաս	Խոզանակ	Ֆրչա
Ուրագ	Քեսե	Սանար	Տարագ
Կացին	Պալթա	Աւել	Սիւփիւրկե
Թուր	Գըլըն	Բահ	Պեյ
Մուրճ	Չեփն	Բրիչ	Գազմա
Սղոց	Տեսքերե	Մանգաղ	Օրագ
Շղթայ	Չեմնիր	Արօր	Սապան

(1) Այս բառերով խօսքեր կազմեցէք:

Ըսէք թէ ի՞նչ կ'ընեն նոյն գործիքներով եւ աշակերտը
թող կրկնէ հայերէն եւ յետոյ գրէ:

84. Դ Ա Ս

Դգալով ապուր կ'ուտեն եւ պատառաքաղով միս:
Թուրով ի՞նչ կը կտրեն: Սղոցով տախտակ կը սղոցեն:
Թիով հող ու ձիւն կը նետեն: Հրացանով թռչուն ու
գայլ կը սպանեն: Մաղով՝ ցորեն ու ալիւր կը մաղեն:
Ունելիով կը բռնեն կրակը: Խոզանակով հագուստները
կը մաքրեն: Սանարով մաղ ու բուրդ կը սանտրեն: Ա-
ւելով գետինը կ'աւլեն: Բանալիով դուռը կը կղպեն:
Մանգաղով ցորեն, գարի ու խոտ կը հնձեն:

85. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Առակերտք սա հարցումներուն քոյ պատասխանէ բերանացի
ու գրաւոր: (Պատասխանները՝ էջ 11—14):

1. Ի՞նչ է սուլիչը:
2. Ի՞նչ է սերը:
3. Ի՞նչ է սեխը:
4. Ի՞նչ է վիզը:
5. Ի՞նչ է կնքահայրը:
6. Ի՞նչ է գօտին:
7. Ի՞նչ են տետրակն ու կաւիճը:
8. Ի՞նչ է մկրատը:
9. Ի՞նչ է աշտանակը:
10. Ի՞նչ է սանդուխտը:
11. Ի՞նչ են
բաղնիքն ու մզկիթը:
12. Ի՞նչ է սարդը:
13. Ի՞նչ է գայլը:
14. Ի՞նչ են սոխն ու լուբիան:
15. Ի՞նչ են մոխրամանն ու
տուփը:

Օրինակ. — Սուլիչը խաղալիկ է, սերը ուսելիք է:

86. ԴԱՍ

Դանակով կը կտրեն հացը: Շղթայով կը կապեն գողը: Կացինով փայտ կը ճեղքեն, իսկ արօրով դաշտը կը հերկեն: Ուրագով կը տաշեն փայտը, և մուրճով կը գամեն: Կանգունով կը չափեն: Մկրատով կը կտրեն եւ ասեղով կը կարեն կերպասը՝ հագուստ չինելու համար: Սանով կերակուր կ'եփեն եւ շերեփով կը լեցնեն: Բրիչով կը փորեն հողը եւ բահով կը նետեն:

87. ԴԱՍ

Դանակը գործիք է: — Անով հաց եւ միս կը կտրուի: — Թուրով հաց չեն կտրեր: — Սղոցով մազ կը կտրուի: — Ի՞նչ կ'ընեն հրացանով: — Թուչուն ու կենդանի կը սպաննեն: — Մայրս սանով ջուր կը տաքցնէ՝ ապուր եփելու համար: — Բանալին դուռ բանալու եւ գոցելու գործիք է: — Աւելով սենեակներն ու բակը կ'աւելնեն: — Ունելին երկաթէ կը շինուի: — Ի՞նչ կ'ընեն մկրատով: — Խողանակով կը մաքրեն լաթերը եւ սանտրով մազ կը սանտրեն: — Արաքսին սանտր ունի:

88. ԴԱՍ

Գար մ'առի և ծովը նետեցի: — Այս հողը բարակ է: — Սա գրիչը հաստ է: — Յուրտ կայ, ձմեռը կուգայ: — Եղբայրս աղբիւրը գնաց օր ջուր բերէ: — Աս առտու դասը աղէկ սորվեր էիր: — Խաղալ չեմ ուզեր, գիր գրել կ'ուզեմ: — Իմացողին մէկ բաւ է, չիմացողին՝ հազար օգուտ չընեն: — Ո՞վ չինեց այս սեղանը: — Չին արօրին կապուած է:

89. ԳՕՃԱ ԳԱՐԸ ՎԷ ԹԱՎՈՒԴ

Գօնա գարը	Պառաւ	Վերսէ	Տայ
Եումուրքլար իսի	Կ'ածէր	Կիւնէ	Օրը
Տիւշիւնիսի	Մտածեց	Պէօյլի սէ	Այսպէս ալ
Էկէր	Եթէ	Եափսը	Հրաւ
Լափն	Բայց	Եէյիպ	Ուտելով
Սեմիլիւնի	Պարարտացաւ	Արբըգ	Այլ եւս
Եեմ	Կուտ	Եումուրքլամասը	Չածեց

Գօնա գարընրն պիր քալուղու վար իսի, ֆի կիւնէ պիր Եումուրքա Եումուրքլար իսի: Գօնա գարը տիւշիւնիսի ֆի էկէր չօգ եւմ վերսէ, քալուգ սէ կիւնէ իֆի իւ Եումուրքա Եումուրքլար: Տիւշիւնիսի վէ պէօյլէ սէ Եափսը: Լափն քալուգ չօգ եւմ Եէյիպ՝ սէմիլիւնի, վէ արբըգ Եումուրքլամասը:

90. ԴԱՍ

Ի՞նչ մտածեց պառաւը: — Օրը քանի՞ հաւկիթ կուտար հաւը: — Մեր բակին մէջ ութը հաւ եւ մէկ աքլոր կայ: — Անոնք կուտ կ'ուտեն եւ հաւկիթ կ'ածեն: — Չեր հաւը պարարտացաւ, ա՛լ հաւկիթ չ'ածեր: — Ամէն տեղ հաւ կը գտնուի: — Մենք հաւին ածած հաւկիթը կ'ուտենք՝ խաչելով եւ ձուազեղ չինելով:

Ք Ա Ղ

Գաւըզ իլէ չօրպա եւրլէր, չաթալ իլէ էթ. — Պուղսայը պիչէրլէր օրագ իլէ. — Պաթա իլէ եարարլար օսունու վէ եագարլար. — Օրագ իլէ օթ պիչէրլէր. — Պըչագ իլէ ֆէսէրլէր էլմայը վէ պաւզա շէյլէրի. — Թարագ իլէ սաչլարը թարարլար վէ ժըրչա իլէ թէմիզլէրլէր ռուպալարը. — Նէ՞ եափարլար մագաս իլէ:

Ք Ա Ղ

Ելէֆ իլէ ուն էլէրլէր. — Տէսթէրէ իլէ թահթա ֆէսէրլէր. — Քէփնէ իլէ չօրպայը թէննիթէն ֆեսաւէնին իշինէ տօլսուրուրլար. — Քէսէր իլէ աղան եա օսուն եօնթալար. — Անախթար իլէ ֆափու ֆիթլէրլէր. — Սապան իլէ թարլայը սիւրէրլէր. — Գազմա իլէ թօփաղը գազըրլար վէ ֆիւրէֆ իլէ աթարլար:

91. Խ Ո Ն Ա Ն Ո Յ Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Ն Ե Ր

Ունելի	Մաւա	Կրակարան	Մանկալ
Տապակ	Թալա	Ակութ	Օնագ
Ակիշ	Էյսըրան	Փտուկ	Չեփիէ
Եռոտանի	Սանայալ	Կարաս	Քիւփ
Սան	Թէննիթ	Կասկարայ	Ըսկարա
Քամոց	Սիւզկէն	Բաթակ	Գասէն, Ֆիլման
Տաշտ	Թէֆնէ	Սըճաման	Ճէզվէ
Դոյլ	Գօվա	Սըճատուփ	Գանվէ գութուսը
Շերեփ	Քէփնէ	Աղաման	Թուզլուզ

Վարժ. — Ըսէ՛ֆ, տաֆ, ի՞նչ կ'ընեն առ առարկաներով:

92. Դ Ա Ս

Զրոտ	Սուլու	Հոր	Գուլու
Քամելու	Սիւզմէյէ	Կախուած է	Ասըմըս սըր
Հուացք	Չամաւըր	Քաշելու	Չեփիէ
Խալկին	Գազան	Կ'եռայ	Գայնար
Կաւ	Քիլ	Կը փրփրի	Քեօփիւրիւր

Ունելին և ալիշը խոհանոցի կարասիներ են: — Քամոցը կը գործածուի ջրոտ բաները քամելու: — Տաշտին մէջ լուացք կ'ընեն: — Հուացք ընելու համար պէտք է ջուր, կրակ, խալկին, կաւ և օճառ: — Հորին քով դոյլ մը կախուած է՝ ջուր քաշելու համար: — Սուրճ եփելու համար սըճամանին մէջ ջուր կը լեցնեն, յետոյ պզտիկ դգալ մը սուրճ և շաքար կը դնեն. ջուրը կ'եռայ, կը փրփրի: Ան ատեն բաժակին մէջ կը լեցնեն և կը խմեն:

93. Դ Ա Ս

Խեղճ	Սեֆիլ	Մահճակալ	Գարեօլա
Պառկած էր	Եարմըս իսի	Պահարան	Տօլապ
Հանեցինք	Զըգարսըզ	Նստարան	Գանափէ

Խեղճ տղայ մը՝ անկողնին մէջ պառկած էր: — Մայրս պնակ մ'ապուր և սկաւառակ մը կերակուր տաւ անոր: — Մանուկն օրրանէն հանեցինք: — Հայրին նայէ, երեսդ մէլան եղեր է: — Լամպարը սեղանին վրայ է: Աշտանակ մ'ալ բեր և մահճակալիս քով դիր: — Ի՞նչ պահեր ես պահարանիդ մէջ: — Նստարանը դրասեղանին քովը կ'ըլլայ, իսկ անկողնի մահճակալին վրայ:

94. ԴԱՍ

Թափեցաւ	Տեփիւլիսի	Աման	Գալ
Հանէ	Զրգար	Կ'եռայ	Գայնար
Ափսէ	Թեփիսի	Բրուա	Զեօմիեֆի
Փարչ	Պարսազ	Տեսակ մը	Պիր ճիմս

Դարանին մէջ դրուած են գաւաթը, շիշը, պնակը և ուրիշ առարկաներ: — Դոյլ մը ջուր թափեցաւ: — Մնտուկիս մէջէն հանէ՛ նոր լաթերս: — Սուրճին բաժակն ափսէին մէջ դիր: — Փարչն ու սափորը ջուրի ամաններ են: — Խալկինին մէջ ջուր կ'եռայ: — Բրուտը՝ փարչն ու սափորը կը շինէ կաւէ, որ տեսակ մը հող է:

95. ԴԱՍ

Կ'եփեն	Փիւրիւրիւր	Ճամբան	Եօլսա
Պահած	Սազլամբ	Պատճառ	Սեպէպ
Լակեց	Եալասը	Յնցուղ	Սուսազ
Զգեց	Տիւրիւրսի	Կը ջրէ	Սուլար

Ո՞վ կոտրեց սափորն ու պտուկը: — Կաթը կ'եփեն սանի մէջ: — Զուրին կուժը ջրի ճամբան կը կոտրի: — Ի՞նչ է կոնքը: — Պառաւ մը կճիճին մէջ կաթ պահած էր, շունը եկաւ լակեց և ետքը՝ կճիճը ձգեց կոտրեց: — Դաւաթ մը ջուր, ո՞վ կ'ուզէ՛ տո՛ւր: — Պարտիզպանը ցնցուղով կը ջրէ ծաղիկներն ու բոյսերը: — Աթոռէն վար ինկաւ: — Յնցուղն աման է, իսկ աշտանակն ու լամպարը կարասի են:

96. ՀՐԱՀԱՆԳ

Առակերսը սա հարցումներուն պատասխանն է:

1. Ի՞նչ կ'ընեն դղալով: 2. Ի՞նչ կ'ընեն շերեփով: 3. Ի՞նչ կ'ընեն ուրազով: 4. Խ՞նչ կ'ընեն մուրճով: 5. Ի՞նչ կ'ընեն թիով: 6. Ի՞նչ կ'ընեն սանով: 7. Ի՞նչ կ'ընեն մաղով: 8. Ի՞նչ կ'ընեն սանտրով: 9. Ի՞նչ կ'ընեն խոզանակով: 10. Ի՞նչ կ'ընեն արօրով: 11. Ի՞նչ կ'ընեն բաժակով: 12. Ի՞նչ կ'ընեն ունեղիով: 13. Ի՞նչ կ'ընեն ասեղով: 14. Ի՞նչ կ'ընեն թաշկինակով: 15. Ի՞նչ կ'ընեն մկրատով:

Օրինակ. — Դգալով ապուր կ'ուտեն:

97. ԴԱՍ

Կարծր	Սերք	Շինուած	Եափըլմբ
Ժայռ	Դայա	Կոտրեցաւ	Գրըրլսը
Վառարան	Սուգա	Կոտրեցան	Գրըրլսըլար
Ածուխ	Քեօմիւր	Պղինձ	Պագր
Նետէ՛	Աք	Երկաթ	Տեմիր
Սաստիկ	Շիսսեթի	Անագ	Դալայ
Գնեցինք	Սարըն ալքը	Կապար	Գուրցուն
Աղիւս	Քերփին	Մետաղ	Մաշկն

Այս հոգը կակուղ է, ժայռը կարծր է. — Վառարանը ածուխ նետէ. — Դուրսը սաստիկ հով կայ, անձրեւ պիտի գայ. — Բրուտէն գնեցինք երեք կուժ, վեց սափոր և մէկ տապակ. — Մեր փուռն աղիւսով շինուած է. — Միհրանիկ աշտանակը և շիշը գետին նետեց և շիշը կոտրեցաւ: — Մեր պատուհանին ապակիները հովէն կոտրեցան: — Կուժ մը գինի և բաժակ մը ջուր: — Պղինձը, երկաթը, անագը և կապարը մետաղ են:

98. Դ Ա Ս

Թանկագին	Դրյակքի	Աղամանդ	Էլմաս
Անագագործը	Գալայնը	Զմրուխտ	Զիւմրէլք
Կը կլայեկէ	Գալայլար	Յակինթ	Յագուրք
Զեն չիներ	Յափմագլար	Սուշ	Պահալը

Ոսկին թանկագին մետաղ մ'է: — Անոր գոյնը դեղին է: — Արծաթը ճերմակ է: — Երկաթը շատ կը գործածուի և ամէն տեղ կը գտնուի: — Տապակը և պղինձէ շինուած ուրիշ ամաններն անագագործը կը կլայեկէ: — Ոսկիէն կացին չեն շիներ, այլ ժամացոյցի շղթաներ, մատնիներ և տեսակ տեսակ դրամներ: — Աղամանդը, զմրուխտը և յակինթը շատ սուղ են, հարուստները կը գործածեն զարդի համար: Անոնք թանկագին քարեր են որ գետնէն կ'ելլեն:

99. Ա Ր Հ Ե Ս Տ Ա Ի Ո Ր Ն Ե Ր (1)

Հացագործ	Էփմեֆի	Մսավաճառ	Գասապ
Նպարավաճառ	Պագգալ	Փերեզակ	Զեքի
Դերձակ	Թերզի	Սափրիչ	Պերպեր
Դարբին	Զիլինկիւր	Բժիշկ	Հեփմ, sofpor
Երկաթագործ	Տեմիրնի	Ժամագործ	Սաաքնը
Հիւան	Տիւկիւր	Սպասուոր	Խըզմեքնի
Ներկարար	Պոյանը	Կառապան	Արապանը
Պարտիզպան	Պաղչեպան	Մշակ	Զիճքնի
Կօշկակար	Գունցուրանը	Զկնորս	Պալքգը
Բրուտ	Զեօմեֆի	Սպասուհի	Պեսիմե

Ծանօթ. — Դասատուն կը բացատրէ թէ ի՞նչ կ'ընեն այս արհեստաւորները: — Նոյնը բարձրաձայն կրկնել կու տայ առ չակերտներուն՝ զատ զատ:

100. Դ Ա Ս

Կը մորթէ	Պողազլար	Պայտ	Նալ
Կը հնձէ	Պիչեր	Պատ	Տուլար
Կը հիւսէ	Էօրեր	Դեղագիր	Բեչեքա
Կ'անցընէ	Կեչիւրի	Առուտուր	Ալըս վերիւ
Կը նկարէ	Զիզեր	Մանր մունր	Ուժագ քեճեֆ

Հացագործը հաց կը շինէ: — Նպարավաճառն ու տելիւր կը ծախէ: — Հիւսնը տուն կը շինէ: — Մսավաճառը ոչխար կը մորթէ: — Դարբինը բանալի կը շինէ: — Հնձողը ցորեն կը հնձէ: — Ապակեգործը ապակին կը կտրէ և տեղը կ'անցընէ: — Դերձակն հագուստ կը ձեւէ: — Երկաթագործն երկաթը կը ծեծէ, պայտ և գամ կը շինէ: — Որմնագիրը պատ կը հիւսէ: — Փերեզակը մանր մունր բաներ կը ծախէ: — Հովիւը ոչխար կ'արածէ: — Պարտիզպանը ծաղիկները կը ջրէ: — Բժիշկն հիւանդները կը նայի և դեղագիր կը գրէ: — Վաճառականն առուտուր կ'ընէ:

Գ Ա Ղ

Լամպայը սեօնիւր. — Բի՞մ սեօնիւ լէյնին իշինսէֆի սույու. — Պիր չանագ սիւսիլ գա՛ն փարաշա վերիւրէր. — Սուսագ իլէ սուլարլար ավլույու վէ պաննէյի. — Պիր քէփսի Էլմա ալսլար վէ սաղըքսլար. — Գազան իլէ նէ՞ Եափարլար. — Գարեօլասան աւաղը սիւսիւմ, գօլում աղըլյօր. — Գահվէ Քիւնանընը քէփսիյէ գօ. — Պիր շամսան սահա կէքիւր վէ Եաքաղըմըն Եանընա գօ, պուրասը գարանլըզ սըր. — Թէփսի ֆիւրի սիւր. — Պիր քէփսի պէօրէֆ կէլիսի:

Ք Ա Ղ

Էմմէնի ժուռնալս Էմմէ փեթրիւր. — Գալայնը
թէննիրէյի գալայյար. — Հէփմ ռէլէքա եագսը՝ վէ
էզանը եափսը. — Տուլարնը տուլարը երգսը՝ եէնիսէն
եափմագ իչիւն. — Գըզգարսաւըմ իչիւն ⁽¹⁾ չէրչիսէն
սաքըն ալսըմ պիր չիժը չորայ վէ սէօրք մէնսիլ.
— Թէրգի՝ ռուպալարըմը կէթիւրսի՞ մի. — Նի՞չիւն
սիփմէսի. — Գասայ ինէ՞ֆ մի փէսիւս սիւր. — Ալթու-
նու սէվէ՞ր մի սիւն:

101. Ա Գ Ս Հ Մ Ա Ր Դ Ը

Բարեկամ	Soup, եարեմ	Պիտի առնէ	Ալանագ
Ճաշ	Ենմէֆ	Չկթուելուն	Սաղըլմասըղը
Հրաւիրել	Տալէք իթմիֆ	Ագահ	Ան կեօզիւ
Չկթեց	Սաղմասը	Գաշուած	Չեֆիլմիս
Որ կթէ	Քի սաղսըն	Ըրածին	Եթսիյիմսէ
Կը կարծէր	Սանըր իսի	Չղջաց	Փիւսման օլսու

Մարդ մը կով մ'ունէր որ ամէն օր կճիճ մը կաթ
կուտար: Աս մարդն իր բարեկամները ճաշի պիտի հրա-
ւիրէր: Ասոր համար տասն օր շարունակ կովը չկթեց որ
ետըը աւելի կաթ կթէ: Ան կը կարծէր թէ տասներորդ
օրը՝ տասը կճիճ կաթ պիտի առնէ: Բայց քանի մը օր
չկթուելուն համար, կովին ծիծերէն կաթը քաշուած
էր: Մարդը ըրածին շատ զղջաց:

(1) Ուրիշ վարժութիւններ՝ համար նախադրութեամբ, որ
սեռական հոշոյլ խնդիր կ'ուզէ:

102. Մ Ե Ղ Ո Ի Ն

Աշխատասէր	Չալլեկան	Ժիր	Ղայրէքլի
Բնաւ	Հիչ	Եղէ՛ք	Օլուն
Ծուլութիւն	Թեմպիլիֆ	Մի՛ սիրէք	Սեվմէյին
Հիւթ	Էօզ	Կը մնան	Գալըրլար
Կը ծծէ	Էմէր, սօրար	Նոյն	Օ, ա՛յնի
Կը տանի	Կեօթիւրիւր	Թոյն	Աղը

Մեղուն աշխատասէր է, և բնաւ ծուլութիւն չի սի-
րեր. ծաղիկներէն հիւթ կը ծծէ և կը տանի իր փեթա-
կը, հոն կը շինէ անուշ մեղրը զոր դուք շատ կը սիրէք:
Տղա՛ք, դուք ալ անոր պէս ժիր եղէք, ծուլութիւն մի՛
սիրէք. ծոյլերն անօթի կը մնան: Նոյն ծաղիկէն մեղուն
մեղր կը շինէ և օճը՝ թոյն: Ամէն մարդ կը սիրէ խելօք
և աշխատասէր տղան:

103. Գ Ո Յ Ն Ե Ր ⁽¹⁾

--	--	--	--	--	--

Կապոյտ	Մալի	Մանիշակագոյն	Մօր
Կանաչ	Եեթիլ	Վարդագոյն	Կիւլ րեկկի
Դեղին	Սարը	Հեղակ	Չիլիս
Թուխ	Էսմէր	Ծծումբ	Քիւփլիւրս
Խարտեաշ	Գումրալ	Արիւն	Գան
Մոխրագոյն	Պօզ	Կրնայ ըլլալ	Օլապիլիւր

(1) Գոյներուն վրայ օրինակներ տուէք: Բառակուսիները
վեց զլխաւոր գոյներով ներկեցէք:
Ի՞նչ բաներ կրնան ըլլալ սեւ, դեղին, կարմիր, կանաչ:

երկինքն ու լեղակը կապոյտ են: — Խոտն ու վա-
րունգը կանաչ են: — Վարդին գոյնը կարմիր կամ ճեր-
մակ է: — Մեղանը սեւ կամ կապոյտ կրնայ ըլլալ: —
Թուզթը և ձիւնը ճերմակ են, իսկ ոսկին և ծծումբը
դեղին են: — Երուանդ ունի թուխ դէմք և խարտեաշ
մազեր: — Մայրս մոխրագոյն ձեռնոց և մանիշակագոյն
շրջագգեստ ունի: — Հայրս սեւ վերարկու և մոխրա-
գոյն տափատ կը հագնի: — Գինին և արիւնը ⁽¹⁾ կարմիր
են, իսկ կաթնն ու բամպակը ճերմակ: — Ծերերուն մա-
զերը ճերմակ են:

104. ԴԱՍ

Նորոգեց	Եկնիկէի	Չ'ըլլար	Օրմազ
Ապրանք	Մալ	Հոտ	Գօգու
Աժան	Ունուկ	Կարդացածս	Օգոստոսդուսու

Վարդապետը քարոզ կուտայ: — Քահանան պա-
տարագ կ'ընէ: — Դասատուն դաս կուտայ: — Բժիշկը
հիւանդ կը դարմանէ: — Դարբինը բանալին շինեց: —
Հիւսնը սեղանը նորոգեց: — Վաճառականն ապրանք-
ները շատ աժան տուաւ: — Դաշտը կանաչ խոտերով,
դեղին ու կապոյտ ծաղիկներով լեցուն է: — Մանիշա-
կը դեղին չ'ըլլար: — Վարդին գոյնը կարմիր է, հոտն
ալ անուշ: — Ուրախ եմ որ կրնամ կարգալ, կարդա-
ցածս կը հասկնամ:

(1) Քանի՞ կերպ կը հնչուի իւ երկրարբառը՝ օրինակներ
գտէք. (կորիւն, սիւն, հաշիւ):

105. ԴԱՍ

Կը տեսնեմ	Կօրիւրիւմ	Յանցաւոր	Գապահաթլը
Կանթեղ	Գահիթիլ	Պատիժ	ձեզա
Ջահ	ձար (Հաֆիզէ)	Կը ստանայ	Ալըբ
Ուր	Օրասա	Պիտի պատմեմ	Նազլ իսկնէյիւմ
Կը մկրտէ	Վաթթիզ իսկր	Կը ծագի	Տօղար
Հուսին	Այ	Մարը կը մտնէ	Պաքար

Եկեղեցիին մէջ կը տեսնամ խաչ, խորան, կան-
թեղ, ջահ, աթոռներ, գրակալ, բուրվառ և ամպիոն:
— Քահանան աւազանին մէջ կը մկրտէ երախաները:
— Յանցաւորը պատիժ կը ստանայ: — Խոհանոցին մէջ
կերակուր կ'եփեն: — Չեղի աղուոր պատմութիւն մը
պիտի պատմեմ: — Առաւօտուն արեւը կը ծագի և ե-
րեկոյին մարը կը մտնէ: — Յորեկը՝ արեւը կը փայլի,
գիշերը՝ պայծառ լուսինն ու անթիւ աստղեր:

106. ԵՂԱՆԱԿ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿ ⁽¹⁾

Գարուն	Իլի պահար	Ամառ	Եազ
Աշուն	Կիւզ	Կէս օր	Էօյլէն
Ձմեռ	Գրօ	Յորեկ	Կիւնսիւզ
Տարի	Երլ	Իրիկուն	Ազգամ
Ամիս	Այ	Գիշեր	Կեհե
Շաբաթ	Հաթթա	Կէս գիշեր	Եարը կեհե
Օր	Կիւն	Այսօր	Պու կիւն
Ժամ	Սաաթ	Երէկ	Տիւն
Առտու	Սապահ	Վաղը	Եարըն

(1) Բացատրութիւններ տալ եղանակի եւ ժամանակի վը-
րայ: Խօսքեր կազմել այս բառերով:

107. Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Կ'ելլէ	Չըգար	Կը փայլի	Փարլար
Օդ	Հավա	Այնպէս	Էօյլէ
Պիտի ըլլայ	Օլանագ	Կը լսէ՞ք	Տույո՞ւյօրմարնըգ
Վառեակ	Փիլիմ	Շատոնց	Չօգսան
Հաւնոց	Գիւմես	Արթուն	Ուլանըգ
Կը ճռուողեն	Ճիվիլսերլէր	Արթնցէ՞ք	Ուլանըն
Ճիւղէ ճիւղ	Տալսան տալա	Վագեցէ՞ք	Գօշուն
Կը ցատքեն	Սըչրարլար	Կ'արթննայ	Ուլանըր

Տե՛ս, արեւը կ'ելլէ, այսօր օդն աղուոր պիտի ըլլայ, վառեակներն հաւնոցէն դուրս ելան: Թռչունները կը ճռուողեն և ճիւղէ ճիւղ կը ցատքեն: Չորս դին ամէն բան կը փայլի, ամէն բան կ'արթննայ, այնպէս չէ՞: Կը լսէ՞ք թռչուններուն երգը: Ժիր մեղուն կը դործէ, շատոնց արթուն է ան: Դուք ալ, մանուկնե՛ր, արթընցէ՞ք անոնց հետ և դպրոց վազեցէ՞ք:

108. Ա Շ Խ Ա Ր Հ (1)

Արեւ	Կիւնե	Ձիւն	Գար
Լուսին	Այ	Սառոյց	Պուլ
Ամպ	Պուլուք	Անձրեւ	Եաղմուր
Օդ	Հավա	Կարկուտ	Տօլու
Կրակ	Աքե	Լոյս	Ըօրգ
Միածան	Էլայիմսեմա	Շուք	Կեօլիէ
Գետ	Չայ	Դաշտ	Օվա
Լեռ	Տաղ	Այդի	Պաղ
Չոր	Տերէ	Պարտէզ	Պահնէ
Հովիտ	Եայլա	Ճամբայ	Եօլ

(1) Խօսքեր շինեցէ՞ք: — Հոլովեցէ՞ք աս բառերը:

109. Դ Ա Ս

Կը շինուին	Եափըրլար	Տեղը	Եերիսէ
Պէտք է	Լեազմ սըր	Գարի	Արփա
Դոյլ	Գօվա	Հօտ	Սիւրիւ
Լեցուր	Տօլսուր	Խոհանոց	Մուրպազ

Պանիրն ու մածունը կաթով կը շինեն: — Հիւսնը տուն կը շինէ: — Գարին կենդանիներու համար պէտք է: — Աւելը տան մէջ կը տեսնեմ, բուրվառն ու խորանը եկեղեցիին մէջ: — Դոյլը խոհանոցէն բեր, մէջը ջուր լեցուր: Ժակ չ'ըլլայ: — Ունելին (կածառը) և աւելը տեղը դիր: — Նայէ՛, հովիւը կուգայ իր հօտին հետ, սրինգ կ'ածէ (կը չալէ):

110. Դ Ա Ս

Կը լսէ	Տուլար	Կը ցատքէ	Սըչրար
Կը տեսնէ	Կեօրիւր	Կ'ոստոստեն	Կալկըրլար
Կը բռնեն	Թուրարլար	Կուլայ	Աղլար
Կը ծամեն	Չիյներլէր	Կը դառնայ	Տեօնէր
Կը խածնէ	Ըսըրըր	Կը վառին	Եանարլար
Կը խայթէ	Սօգար	Կը բուսնին	Պիքերլէր
Կը լողայ	Իւզէր	Երկիրը	Տիւնեա
Կը սողայ	Սիւրիւնիւր	Կը վազէ	Ագար

Ականջը կը լսէ: — Աչքը կը տեսնէ: — Ձեռքերը կը բռնեն: — Ակռանքը կը ծամեն: — Շունը կը խածնէ: — Մեղուն կը խայթէ: — Չուկը կը լողայ: — Թռչունը կը թռչի: — Օձը կը սողայ: — Մարդը կը քալէ: — Գորտը կը ցատքէ: — Այծերը կ'ոստոստեն: — Մանկիկը կուլայ: — Ժամացոյցը կը զարնէ: — Չուրը կը վազէ: — Երկիրը կը դառնայ: — Աստղերը կը փայլին: Մամբը կը վառին: — Խոտերը կը բուսնին:

Ք Ա Ղ

Օգոստոսդումու աննայորում. — Թիւննար մալլա-
րընը ունուզ վերսի. — Քիթապըն քիթապլարը սաթ-
սը. — Գապահարըն ճեգա արը. — Զիվիս մավի սիր.
— Եւգիեն պանա պիր ժիսան սիֆի. — Էնգանը
իլանլարը եափար վէ հասրայա վերի. — Ռիզկետար
վար, եաղմուր եաղանագ. — Էլմաս, եագուք վէ
գիւմրիք՝ գըյսէրի քաւար սըլար:

Ք Ա Ղ

Կիւնէ փարլայօր, գուզուլար եայրմաղա կի-
սէրլէր, պիզ սէ մէքէպէ կիսէլիմ. օրասա վար իս-
կէմէ, գարա քախքա, քաւ քախքա, գուրուն գա-
լէմ, միւրէֆէպ, գալէմ, քէպէօր, մասսար, ուն,
սէքթէր: Գարա քախքանըն իւքիւնէ եազարլար պէ-
յազ քէպէօր իլէ: Տէմիր՝ իգթիզար պիր մասէն սիր.
օնուն իլէ եափարլար փիւրէֆ, գազմա, սապան, ա-
նախքար վէ պաւգա շէյլէր:

111. Կ Է Ս Օ Ր

Կէս օր	Էօյիկն	Բայց	Ամմա
Ո՛րչափ	Նե՛ գասար	Զգեցին	Պրագսըլար
Կայրէ	Եագըյօր	Ուտելու	Եեմէյէ
Զով	Սեքին	Լմնցուցէք	Պիթիթին
Խմելու	Իչմէյէ	Կը զարնուի	Ուրուլույօր
Բանաոր	Իւենի	Պիտի իջնէք	Էնէնէֆսիկնիզ

Հիմա կէս օր է, օդը ո՛րչափ տաք է: Արեւը կ'այ-
րէ. բայց ծառերուն շուքին տակ զով է. Հոն, ծառին
տակ մէկ քանի կովեր նստած են. ուրիշներ ալ ջուր
խմելու գացին: Բանուորներն իրենց գործը ձգեցին, և
տուն կ'երթան հաց ուտելու: Դուք ալ, տղա՛ք, դասեր-
նիդ լմնցուցէք, զանգակը կը զարնուի, սեղանը պատ-
րաստ է, ճաշի պիտի իջնէք:

112. Դ Ա Ս

Ելեր	Զրգմբօ	Հիւր	Միսաֆիր
Առուակին	Ըրմաղըն	Կու գայ	Կեիյօր
Գացեր են	Կիքմիթիւր	Եկաւ	Կէլի
Վառէ՛	Եա՛գ	Կը տեղայ	Եաղըյօր
Մարէ՛	Սեօնի՛ւր	Եփեցէք	Փիթիթին
Վառեցէ՛ք	Եա՛գըն	Լապտեր	Ֆէնէր

Հաւերն ու վառեակները բոյնէն դուրս ելեր և ա-
ռուակին քով գացեր են: — Առուակը կը հոսի: — Եր-
կէնքն անթիւ աստղեր կան: — Շաւարշ կարմիր գըլ-
խարկ ունի: — Թռչուններուն ձայնը կը լսես: — Եր-
կինքը կապոյտ է: — Օդը բաց է: — Մօրեղբայրս շու-
կայէն կուգայ: — Հիւր եկաւ: — Այսօր հիւր պիտի
գայ ձեզի: — Մօմը մարէ՛: — Լուցկիով կրակ վառէ՛:
— Հիւր պիտի գայ: — Հիւրերուն սուրճ եփեցէ՛ք: —
Օդը ցուրտ է, ձիւն կը տեղայ: — Լապտերը վառեցէ՛ք
երթանք, ժամանակը ուշ է:

113. Գ Ա Ս

Կանչելու	Չաղրմաղա	Մտեր են	Կիսմիշեր
Մի՛ շարժիր	Գրմբլամա	Թալլեր են	Թալան էքմիշեր
Կը պատժուիս	ձեզալա ցրսրն	Անթննալով	Ույանաւագ
Անհամար	Հիսապսրգ	Դրեր են	Գօմուշար
Վարժուած եմ	Ալըւմբըմ	Չէնք	Սիլան
Երթալու	Կիսմէյե	Գտնուեցան	Պուլունսուլար

Հայրս հիւանդ է, բժիշկ կանչելու կ'երթամ: — Ի՞նչ գիրք կը կարդաք: — Տեղէդ մի՛ շարժիր, կը պատժուիս: — Տարին տասներկու ամիս է: — Երկինքը կը փայլին անթիւ աստղեր: — Այս սենեակին մէջ բան մը պահած ես: — Եղբայրս ուշ կ'արթննայ, ես վարժուած եմ կանուխ եկեղեցի երթալու: — Գողեր՝ ագարակը մոտեր թալլեր են: — Պահապանները արթըննալով՝ դէմ դրեր են: — Գողերը գտնուեցան և պատժուեցան:

114. ԵՐԿՈՒ ԳԻԻՂԱՅԻ

Սայլ	Կաղնր	Տարածդ	Կեօքիւրսիւլին
Կը տանէր	Կեօքիւրիւր իսի	Քանի որ	Մասեմի
Ելլելով	Չըգարագ	Կ'ըսես	Տէյօսըն
Բարի երթաս	Ուղուր օլա	Կը տեսնես	Կեօքիւյօսուն
Շնորհակալ եմ էյվալլան		Ըլլալը	Օլսուղունու

Գիւղացի մը սայլով խոտ կը տանէր. դէմն ուրիշ գիւղացի մ'ելլելով՝ ըսաւ:

«Բարի երթաս:

— Շնորհակալ եմ:

— Ի՞նչ է տարածդ:

— Փայտ է:

— Ի՞նչ կ'ըսես, խոտ չէ՞ մի տարածդ:

— Քանի որ խոտ ըլլալը կը տեսնես, ինչո՞ւ կը հարցընես:»

115. Գ Ա Ս

Սիրեցէ՛ք	Սե՛վին	Տղայութիւն	Չօնուզուզ
Անոր համա՞ր է	Օնուն իշի՞ն մի	Բացուած են	Ալըլմըօ սըլար
Չէ եկած	Կելմիօ	Շարթուան	Համքիւմըն

Տղա՛ք, ձեր հայրն ու մայրը սիրեցէ՛ք: — Երուանդին հայրը ձիով եկաւ գիւղէն: — Անոր համա՞ր է որ երուանդ այսօր դպրոց չէ եկեր: — Ի՞նչ ունի: — Բան մ'ալ չունի: — Տղայութիւն կ'ընէ: — Մեր դպրոցը բարձր է: — Բժիշկն եկաւ և ինծի դեղ տուաւ: — Կարմիր վարդերը բացուեր են: — Մէկ շարթուան մէջ եօթն օր կայ: — Դուն ծո՞ղ ես:

119. ՀՐԱՀԱՆԳ

Առակերտք սա բառերուն իմաստը այ, ապա գրաւոր եւ բերանացի յոյճակիի փոխէ :

Ձի, էշ, կով, խոզ, աչք, մատ, քիթ, վէգ, փող, հոլ, հաց, ջուր, կաթ, միս, սեր, թուր, նուշ, սեխ, բալ, դեղձ, թուզ, վիզ, թեւ, փոր, ոտք, հայր, պապ, մանչ, մայր, քոյր, մազ, պատ, բակ, շուն, օձ, ձուկ :

120. ԻՐԻԿՈՒՆ

Հնչեցուց	Չալար	Պիտի արձակուինք	Տաղըլանաղըզ
Կը հնչէ	Չալընըլոր	Պիտի աշխատինք	Չալըթանաղըզ
Յոգնած	Ետկուլն	Պիտի սերտենք	Էօյրէնէնէյիզ
Պիտի ընենք	Էսէնէյիզ	Ծառայութիւն	Խըզմէք

Իրիկուն եղաւ, ժամը տասը կը զարնէ, ժամկոչը կոչնակը հնչեցուց. դպրոցին զանգաւն ալ կը հնչէ. հիմա դպրոցէն պիտի արձակուինք, դասերնիս լմացաւ. բայց տունն ալ պիտի աշխատինք, դաս պիտի սերտենք, գիրերնիս պիտի գրենք և հանգիստ պիտի քնանանք, որպէս զի առտուանց կանուխ ելլենք: Տունը խելօք պիտի կենանք. փողոցները չպիտի կուռնինք, մեր մեծերուն հետ սիրով պիտի վարուինք, անոնց պիտի հնազանդինք: Երբ հայրերնիս յոգնած տուն դառնայ, զինքը անհանգիստ չպիտի ընենք, այլ իրեն ծառայութիւն պիտի ընենք:

121. ՀՐԱՀԱՆԳ

Առակերտք բոլ բարգմանէ սա բառերը, եւ որոշէ քե ո՞րը մէկ բան կը ցուցնէ եւ ո՞րը շատ բան :

Ուղտ, ջուրեր, տուն, հորթեր, թուրեր, դուռ, գորտեր, բոյներ, ձեռքեր, փայտեր, ճանձ, գայլեր, տանձ, վարդեր, փայտ, փարչ, փողեր, ուլ, պոչ, հորեր, խաչ, մազ, նաւեր, բադ, ջահ, օդ, օր, օղեր, ափեր, աղ, որբ, կաղ, կունտ, խենդ, հող, լոյս, ծովեր, գետեր, ձոր, դաշտ, ձիւներ, սիւն, ամպ, գիւղեր, ժամեր, թի, սալ, մուրճ, լուեր, բու, կառք, փուռեր, ոտքեր:

Վարժ. — Նոյն հրահանգի եզակի բառերը յոյճակի զրեֆ եւ յոյճակիներն եզակի:

122. ՄԱՐԴՈՒՆ ՄԱՐՄԻՆԸ

Բուն	Պէտէն	Լեզու	Տիլ
Շուրթ	Տուտազ	Լինդ	Տիւ էթի
Թօնք	Գաւ	Քիմք	Տամազ
Թարթիչք	Քիվիքիք	Կոկորդ	Խըրթլազ

Մարդուն մարմինը չորս մասի բաժնուած է. գլուխ, թեւեր, բուն (կամ իրան) եւ ոտքեր:

Գլուխն ալ մասեր ունի. — Մազ, ճակատ, յօնք, աչք, թարթիչք, երես, քիթ, բերան, շուրթ, ականջ, ծնօտ, թուշ:

Գլուխը բունին միացած է վիզով:

Բերնի մէջ կայ՝ Լեզու, ականայ, լինդ, քիմք, կո-

կորդ:

Վարժ. — Թեւի մասերն որո՞նք են: — Բունի մասերն որո՞նք են: — Ոտի մասերն որո՞նք են:

123. Խ Ր Ա Տ

Խաչակնքէ՛	խաչ չըգար	Տգէտ	Ճանիլ
Լուացուէ՛	երգան	Սրբուէ՛	Սիլին
Անձեռոց	Փեփիբ	Անկից	Օնսան
Խեղճ	Սեֆիլ	Այսպէս	Պեօլի
Ժիր	Իեկիւզար	Չգացող	Կիթմէյին

Տղա՛ս, առաւօտուն կանուխ ելիր անկողինէդ, երեսդ խաչակնքէ՛, լուացուէ՛, անձեռնոցով սրբուէ՛, մաքրուէ՛, եկեղեցի դնա, անկից ետքը՝ դպրոց։ Աշխատէ՛, միշտ ժիր եղի՛ր, խելօք կեցի՛ր եւ մեծերուդ խօսքը մի կտորեր։ Այսպէսով սիրելի կ'ըլլաս ծնողքիդ, դասատուիդ և ամէն մարդու։ Դպրոց չգացող տղայ մը տգէտ կը մնայ, անկիրթ կը մեծնայ և վերջը խեղճ ու աղքատ կ'ըլլայ։

124. ԵԶԱԿԻ ԵՒ ՅՈՓՆԱԿԻ ⁽¹⁾

Տեսրակ	մէկ տետրակ ըսել է — իսկ	Տեսրակներ
Գրիչ	մէկ գրիչ » » — »	Գրիչներ
Քանոն	մէկ քանոն » » — »	Քանոններ
Լուցկի	մէկ լուցկի » » — »	Լուցկիներ
Դաւազան	մէկ դաւազան » » — »	Դաւազաններ

⁽¹⁾ Դասատուն բաղմաւանկ բառեր կ'առաջարկէ յոքնակի ընելու համար։

125. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Աւակերտք ներ աւելցնի հետեւեալ բառերուն ծայրը եւ քարգմանի ։

Գլուխ, ականջ, ակոյ, գնտակ, սուլիչ, նարինջ, գրիչ, քանոն, զանգակ, կանթեղ, սեղան, աթոռ, սափոր, գաւաթ, դանակ, առիւծ, աղբիւր, բրիչ, գառնուկ, մանգաղ, աշտանակ, կաղամար, նստարան, խոզանակ, ցնցուղ, աքաղաղ, մեղու, լեզու, կրակարան, բարեկամ, դասատու, խոհանոց, կամուրջ, դպրոց, խրճիթ։

Օրինակ. — Կրակարան — մէկ կրակարան

Կրակարաններ — շատ կրակարան։

126. Խ Ր Ա Տ

Ձեռքերդ գրպանէդ հանէ. շիտակ կայնէ եւ պատասխան տուր։ — Նայէ՛ գլուխդ սանտրուած չէ, ձեռքդ լուացուած չէ. չապիկդ, վերարկուդ, տափատդ, բաճկոնդ ու կօշիկներդ աղտոտ են։ — Եղունգներդ կըտրուած չեն, երեսդ սեփ սեւ է։ — Ամօթ չէ՞ տղաս։ — Մաքրութիւնը սիրող տղան այսպէ՞ս կ'ըլլայ։

127. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Եզակիները զատ սիւնակի մեջ եւ յոֆնակիները զատ՝ գրեցեք եւ քարգմանեցեք ։

Կատու, տուններ, փուռ, կամուրջներ, պատուհան, դարաններ, աղբիւր, նամակներ, անկողին, սիւններ, աներ, սաներ, բաներ, պանիր, դաշտեր, կարաս, կարասի, վերարկու, լապտեր, չիշեր, բուրձառներ, աւետարան, ջահեր, կանթեղներ, գրակալ, գանձանակ, թագեր, վարագոյրներ, պատկեր, ծածկոյցներ, քչոցներ, օղեր, ապարանջան, մատնիներ, ուլունքներ։

128. Կ Ա Տ Ո Ի

Հարս	Կելին	Ճանկիկ	Թըրնագ
Դունչ	Ձեմե	Տրուում	Մեռագլը
Սրբեց	Սիլի	Ջի	Ջիրա
Սանտրեց	Թարասը	Արթուն	Ույանը

Կատուն եկաւ, փիսի փիսի
 Հաղար նազով, նման հարսի.
 Դունչը սրբեց թաթիկներով:
 Մազը սանտրեց ճանկիկներով:
 «Կատո՛ւ, կատո՛ւ, ի՞նչ ես տրտում:
 — Զի մուկերն են այսօր արթուն»

129. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Եր կամ ներ աւելցուր սա բառերուն վրայ:

Ատրճանակ, խարազան, փոկ, սանձ, կոճակ, մուճակ,
 երասանակ, խօսք, թուր, մուրճ, վարժապետ, մատնոց, յե-
 սան, հրացան, դաշոյն, խարտոց, թամբ, կապ, լար, օղակ,
 շարոց, երխտասարդ, մանչ, տղայ, զօրք, զինուոր, զօրա-
 պետ, զէնք, ցորեն, մէջք, տափատ, լուծ, խոփ, թիակ,
 թի, սղոց, կռիւ, աղմուկ, նաւակ, նամակ, աչք, դասարան,
 կարգ, դաս:

130. ՅՈՒՈՎՈՒՄ ՅՈՒՆԱԿԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ (1)

Ծառեր	Աղանլար	Դպրոցներ	Մեքէպլիք
Ծառերու	Աղանլարն	Դպրոցներու	Մեքէպլիքին
Ծառերու	Աղանլարա	Դպրոցներու	Մեքէպլիքէ
Ծառեր	Աղանլարը	Դպրոցներ	Մեքէպլիքի
Ծառերէ	Աղանլարսան	Դպրոցներէ	Մեքէպլիքսէն
Ծառերով	Աղանլար իկ	Դպրոցներով	Մեքէպլիքի իկ

Վարժ. — Այս օրինակներուն պէս հոլովեցէք. — Քար,
 փայտ, գիրք, պատուհան, եկեղեցի, պարտեզ եւայլն:

131. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Թարգմանեցեք եւ ըսեք թե ի՞նչ թիւ եւ ի՞նչ հոլով են:

Գրիչներով, ձեռքերու, աղջիկներ, չրջազգեստներու,
 մանչերէ, գօտիներով, թեւեր, դաւաններու, գործեր, քա-
 հանաներէ, զօրքերով, շուններ, տուններ, օրերով, կիներ,
 եղբայրներու, տէրերէ, օրէ, օրերէ, օրով, գլուխներ, թա-
 թիկներով, օրին, օրերու, ձմեռուան, հովիւներու, դասէ,
 քոյրերու, շաքաթներէ, ամիսներով, ակոսներ, եղբայրներէ,
 բոյսերու, ծաղիկներ, ծառերու, աղքատներէ:

Օրինակ. — Գրիչներով՝ յօքնակի գործիական:

132. ՊԶՏԻԿ ԱՂԶԻԿԸ

Տիկին	Հանրմ	Չեմ գիտեր	Պիլմեմ
Հարցուց	Սօսու	Կարելի է	Պիլի

(1) Դասատուն Տաճկերէն բառեր կ'առաջարկէ այլ եւ
 այլ հոլովով, աշակերտը Հայերէնի կը փոխէ զանոնք:

Տիկին Արշանուշ իր պզտիկ աղջիկին հարցուց օր մը թէ՛ ինչէ՞ն է որ ամէն մարդ զինք կը սիրէ :

Աղջիկը պատասխան տուաւ . — «Ձեմ գիտեր, բայց կարելի է անոր համար որ ես ամէն մարդ կը սիրեմ :»
հարս . — Դուն ուրիշները սիրէ որ ուրիշներն ալ քեզ սիրեն :

133. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ ⁽¹⁾

Թարգմանեցեք եւ որոշեցեք անուններուն թիւն ու հոլովը :

Թուղթերու, զմէլիներով, բազմոցներու, տետրակներ, պայուսակներ, ժամացոյցներ, դպալներով, ճրագներու, ջահերով, լապտերներէ, խաչերուն վրայ, տետրակներուն մէջ, սեղաններուն տակ, ընկերներուն քով, տուններուն առջեւ, վեց օր ետքը, ճամբորդներուն դէմ, մինչեւ գիւղ, ծառերուն շուքին տակ, արեւին դէմ, գետերուն մէջ, տղոց ձեռքով, պարտէզներուն բոլորտիքը, գրպաններուն մէջ, քարերուն տակ, պատին վրայ, ճրագին քով, խորաններուն առջեւ, պատարագէն ետքը, զրան դուրսը :

Օրինակ. — Թուղթերու՝ յոֆնակի սեռական է :

134. Ա Ղ Օ Թ Ք

Տէր	Սահիպ	Հրեշտակ	Մեկեք
Բարերար	Էյլիք Էսէն	Մեր մօտէն	Եանքմըզսան
Պահպանէ՛	Սագլա	Չհեռանայ	Այրբւմարն
Կեանք	Էօսիւր	Ամենեւին	Ասլա
Երկար	Ուզուն	Պահէ	Սագլասրն
Երջանիկ	Մուրլու	Փորձանք	Թեհլիք
Հանգիստ	Բահար	Արթնցընէ	Ուլանքըրն
Սուրբ	Ազիզ	Նորէն	Թեքրա

(1) Այս բառերով խօսքեր չինեցէ՛ք՝ բերանացի և գրաւոր :

Տէ՛ր իմ Աստուած, Տէ՛ր բարերար, Դուն պահպանէ՛ զիս աս գիշեր, Տո՛ւր հօրս ու մօրս կեանք երկար, Եւ երջանիկ հանգիստ օրեր :
Գու սուրբ հրեշտակդ մեր մօտէն, Չհեռանայ ամենեւին,
Այլ պահէ՛ մեզ՝ փորձանքներէն,
Արթնցընէ՛ զուարթագին :

135. Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

Թարգմանեցեք եւ որոշեցեք անուններուն թիւն ու հոլովը :

Քաղաքին ներսը, ընկերներուն հետ, մինչեւ եկեղեցի, պատուանին դէմ, դասիդ տեղը, բարձրուն ետեւը, գլուխէդ վեր, դաշտերուն մէջէն, լեռնէն վար, երգիքներուն վրայ, փողոցներու մէջ, սեղանին շուրջը, աղքատներու համար, Աստուծոյ համար, գիւղացիի պէս, անկէ վար, առաւօտէ մինչեւ իրիկուն, առանց հացի, ջուրի պէս, իրիկուն մօտ, երէկուքնէ ի վեր, տունէն հեռու, աչքիդ առջեւ :

Վարժ . — Մեյմեկ թայ կցեղ ու խօսքեր կազմեղ :

136. Բ Ա Յ ⁽¹⁾

Ա. Ձեւ ՍԻՐԵԼ

Կը սիրեմ	Սիրեցի	Պիտի սիրեմ	Սիրէ՛
Կը սիրես	Սիրեցիր	Պիտի սիրես	Մի՛ սիրեր
Կը սիրէ	Սիրեց	Պիտի սիրէ	Սիրեցէ՛ք
Կը սիրենք	Սիրեցինք	Պիտի սիրենք	Մի՛ սիրէք
Կը սիրէք	Սիրեցիք	Պիտի սիրէք	Սիրող
Կը սիրեն	Սիրեցին	Պիտի սիրեն	Սիրած

(1) Ա. Լծորդութենէն բայեր առաջարկել Հայ. եւ Տաճկ. ի փոխադարձ թարգմանութիւն :

Վ Ա Ր Ժ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կը գրեմ	Գրեցի	Պիտի գրեմ
Կը սանտրես	Սանտրեցի	Պիտի սանտրես
Կը հիւսէ	Հիւսեց	Պիտի հիւսէ
Կը թրջենք	Թրջեցինք	Պիտի թրջենք
Կը խառնէք	Խառնեցինք	Պիտի խառնէք
Կը մանեն	Մանեցին	Պիտի մանեն

Հրամայականներն ու
Ընդունողութիւնները
quas quis հարցնել :

Ծանօթ. — Դասաստուն յաճախակի կրկնութիւններով (քե-
րանացի եւ գրաւոր)՝ վերի ձեւերուն քարգեանութեան կը վար-
ժեցընէ եւ անոնցմով խօսքեր շինել կուսայ :

Վարժ. — Վերի օրինակին համեմատ խոնարհել տուէք .
— Խնչել , յօրանջել , գրել , կանչել , խմել , ներել :

137. Կ Ո Վ

Կ'աշխատի	Չալբեր	Կը գործածուի	Գուլլանըլը
Օգտակար	Փայտալը	Կը բնակի	Սաֆին օլուր
Կը հերկէ	Սիւրեհ	Կը բառաջէ	Մանկըրը
Կը պարարէ	Սեմիգլեհիբի	Կ'որոճայ	Կեվիւ ավը
Աղբ	Ֆըլը	Կը կոչուի	Չաղըրըլը
Կաշի	Մեթին	Հեզ	Մահնուպ

Կովը ամէնէն շատ աշխատող կենդանին է . —
դաշտին մէջ կ'աշխատի եւ ագարակին էն օգտակար
սպասաւորն է . արօրը կը քաշէ , հողը կը հերկէ եւ իր
աղբով կը պարարէ . կաթ կուտայ , միսը կ'ուտուի , մոր-
թէն ալ կաշի կը շինուի : Այս կաշին կը գործածուի մեր
կօշիկներուն եւ ուրիշ շատ բաներու : Կովը հեզ կենդանի
է , ագարակներու կամ տուններու մէջ կը բնակի . խոտ
կ'ուտէ , կը բառաջէ եւ կ'որոճայ : Կովին ձագը հորթ
կը կոչուի :

138. ԽԱՄԱՃԻԿ

Ընծայ	Հեհիյէ	Նետեցիր	Աքսըն
Տուած էր	Վերմիւ իսի	Արցունք	Կեօզ եաւը
Տեսութեան	Կեօրիււմիյէ	Թափելով	Տեօֆեհ
Տուին	Վեհիլի	Ընեմ	Եափալըմ

Վարժուհին պէպէք մը ընծայ տուած էր փոքրիկ
Ջապէլին : Օր մը վարժուհին անոնց տունը տեսութեան
երթալով՝ հարցուց թէ ո՛ւր է պէպէքը : Պատասխանեցին
թէ Ջապէլ կրակը նետած էր : Այն ատեն վարժուհին
կանչեց Ջապէլը եւ հարցուց :

— Սիրուն աղջիկս , ինչո՞ւ պէպէքդ կրակը նետե-
ցիր : Աղջիկը արցունք թափելով՝ պատասխանեց :

— Ի՞նչ ընեմ , Տիկի՛ն , ես անոր ըսի թէ շատ կը
սիրեմ զինքը , բայց ան ինձի պատասխան չտուաւ :

139. Բ Ա Յ (1)

Բ. Ձեւ Խ Օ Ս Ի Լ

Կը խօսիմ	Խօսեցայ	Պիտի խօսիմ	Խօսէ՛
Կը խօսիս	Խօսեցար	Պիտի խօսիս	Մի՛ խօսիր
Կը խօսի	Խօսեցաւ	Պիտի խօսի	Խօսեցէ՛ք
Կը խօսինք	Խօսեցանք	Պիտի խօսինք	Մի՛ խօսիք
Կը խօսիք	Խօսեցաք	Պիտի խօսիք	Խօսող
Կը խօսին	Խօսեցան	Պիտի խօսին	Խօսած

(1) Տես նախորդ ծանօթութիւնը :

Վ Ա Ր Ժ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կը բնակիմ	Բնակեցայ	Պիտի բնակիմ
Կը գանիս	Գանեցար	Պիտի գանիս
Կը հաւնի	Հաւնեցաւ	Պիտի հաւնի
Կը պառկինք	Պառկեցանք	Պիտի պառկինք
Կը պատիք	Պատեցաք	Պիտի պատիք
Կը նմանին	Նմանեցան	Պիտի նմանին

Հրամայականներն ու
Բնորոշականները
զոստ ցուցնել :

Վարժ. — Վերի օրինակին պէս խոնարհեցէք. Մաշիլ,
կործանիլ, սորվիլ, նեղուիլ, նայիլ :

140. ԸՆՏԱՆԻՔ

Կը սնուցանեն	Պեսլիլիք	Կը պատուենք	Իզգեթիլիք
Կը մեծցնեն	Պեօյիլսիլիք	Կ'աղօթենք	Տուա Էսերիք
Կը պահեն	Հըֆզ Էսերիք	Հագնելիք	Կիյեճեք
Կը խնամեն	Գայրըրլար	Ծնողք	Աթալար

Պզտիկ աղջիկ մ'եմ ես. հայր ու մայր ունիմ. ա-
նոնք զիս շատ կը սիրեն: Երկու քոյր և եղբայր մ'ալ ու-
նիմ որ Պօղոս կը կոչուի: Ծնողքս զանոնք շատ կը սի-
րեն: Մեր հայրն ու մայրը կը սնուցանեն մեզ, ուտելիք
և հագնելիք կուտան. մեզ կը պահեն, կը խնամեն ու կը
մեծցնեն: Մենք շատ կը սիրենք ու կը պատուենք ծնողք-
նիս և կ'աղօթենք անոնց համար: Փոքրիկ աղջիկ, հօր-
եղբայր կամ մօրեղբայր, հօրաքոյր կամ մօրաքոյր ալ ու-
նիմ: Յովհաննէսը քու ի՞նչդ է:

141. ՉԱՐ ԿԵՆԴԱՆԻՆ

Կտրելու	Քեսմիյէ	Ապերախտ	Նանգոր
Սառեր էր	Տօմուռ իսի	Վատ	Ալչագ
Մեղքացաւ	Անքը	Պոռաց	Պաղրքը
Վերցուց	Գալսքը	Բարութեանս	Էյիլիլմէ
Տաքնայ	Ըսրնը	Փոխարէն	Պէտէլ, գարգը
Տաքցաւ	Ըսրնը	Չարութիւն	Քօթիլի՛ւֆ մի
Հտաքցաւ	ըսրնագ	Խայթելու	Սօգմագ
Իսկոյն	Հեմէն	Ջախջախեց	Էգսի

Չմեռ էր: Գիւղացի մը փայտ կտրելու համար ան-
տառը գնաց: Հոն տեսաւ օձ մը որ ցուրտէն սառեր էր:
Մեր գիւղացին մեղքացաւ (խղճաց, գթաց) օձին. — վեր-
ցուց եւ կրակին քով դրաւ որ տաքնայ: Օձը տաքցաւ
չտաքցաւ, իսկոյն գեղացիին վրայ վազեց խայթելու
համար:

— Ո՛վ ապերախտ ու վատ կենդանի, պոռաց գե-
ղացին, իմ բարութեանս փոխարէն չարութիւն ընել
կ'ուզես: Աս ըսաւ ու կացինով ջախջախեց օձին գլուխը:

142. Բ Ա Յ (1)

Գ. ՁԵՆ Կ Ա Ր Դ Ա Ն

Կը կարդամ	Կարդացի	Պիտի կարդամ	Կարդա՛
Կը կարդաս	Կարդացիր	Պիտի կարդաս	Մի՛ կարդար
Կը կարդայ	Կարդաց	Պիտի կարդայ	Կարդացէ՛ք
Կը կարդանք	Կարդացինք	Պիտի կարդանք	Մի՛ կարդաք
Կը կարդաք	Կարդացիք	Պիտի կարդաք	Կարդացող
Կը կարդան	Կարդացին	Պիտի կարդան	Կարդացած

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

Վ Ա Ր Ժ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կը խաղամ	Խաղացի	Պիտի խաղամ
Կը հոգաս	Հոգացիր	Պիտի հոգաս
Կը հաւատայ	Հաւատաց	Պիտի հաւատայ
Կը խնդանք	Խնդացինք	Պիտի խնդանք
Կը լուաք	Լուացիք	Պիտի լուաք
Կը հաղան	Հաղացին	Պիտի հաղան

Հրամայականներն ու
լինդոնեղութիւնները
զոս գոս հարցնել:

Վարժ. — Այս օրինակին պէս խոնարհեցէք. Կաղալ, րողալ, լողալ, զրալ, լալ:

143. Դ Ա Ս

Կարել	Տիփսի	Ձէ սորված	Խօյրեմեմիւ
Հիւսել	Էօրմի	Կաղանդին	Երկաբերնա
Ձեն գիտեր	Պիմեզիւ	Տուփ	Գուրու
Ձեռագործ	Էլ հիւների	Պատկերազարդ	Թաւալիլի

Դոյրս գուլպայ կը հիւսէ, ես կար կը կարեմ. — Մանչ տղաք կարել և հիւսել չեն գիտեր: — Արտեմիս շատ փոքր է, բայց պատկեր շինել, կար կարել և ձեռագործ սորվիլ կ'ուզէ. — Մեր դրացիին աղջիկը դեռ հայերէն խօսիլ չէ սորված: — Հօրեղբայրս՝ Կաղանդին ինծի ընծայ տուաւ տուփ մը ասեղ, արծաթ մատնոց մը, բուրդ, դերձան եւ պատկերազարդ գիրքեր:

144. ԱՍՏՈՒԱԾ ՌԻՐ Է

Վարժուհի մը փոքրիկ աղջիկի մը ըսաւ. «Բեզի նարինջ մը կուտամ, եթէ ըսես թէ ո՞ր տեղ է Աստուած:

— Ես ալ քեզի երկու նարինջ կուտամ, ըսաւ աղջիկը, եթէ ըսես թէ Աստուած ո՞ր տեղ չէ:»

Աստուած ամեն տեղ է, ամէն բան գիտէ, ամէն բան կը տեսնէ, կը լսէ, կը հասկնայ:

145. Բ Ա Յ (1)

Դ. ՁԵՆ ԹՈՂՈՒՆ

Կը թողում	Թողուցի	Պիտի թողում	Թո՛ղ
Կը թողուս	Թողուցիր	Պիտի թողուս	Մի՛ թողուր
Կը թողու	Թողուց	Պիտի թողու	Թողէ՛ք
Կը թողունք	Թողուցինք	Պիտի թողունք	Մի՛ թողուք
Կը թողուք	Թողուցիք	Պիտի թողուք	Թողող
Կը թողուն	Թողուցին	Պիտի թողուն	Թողած

Ծանօթ. — Դասասուն գրասխակներն վրայ կը գրէ չորս լծորդութեանց բայերուն վերոյիշեալ օրինակներն, եւ կը ցուցնէ վերջաւորութեանց արբերութիւնները: Յետոյ ամեն մէկ լծորդութեան օրինակներ կ'առաջարկէ աւակերտին՝ խոնարհելու համար. կամ բայերու այլ եւ այլ ժամանակներուն ու դեմքերուն անկերեկն ինք ըսելով՝ աւակերտին կը հարցնէ հայերէնը:

146. ԼԱԻ ԸՆԿԵՐ

Վայրի	Եապանի	Պիտի կենամ	Տուրանաղըմ
Պատահմամբ	Բասք կելի	Որպէս զի	Քի
Տնկուեցաւ	Տիփիսի	Ապրողը	Եաւան
Միւսնոյն	Ա՛յնի	Թաղար	Սագար

Վայրի ծաղիկը, պատահմամբ, մեխակին հետ տընկուեցաւ մի՛ եւ նոյն թաղարին մէջ, եւ կամաց կամաց անոր հօտը տալ սկսաւ:

Այսպէս ալ աղէկ ընկերներու հետ ապրողն աղէկ բաներ կը սորվի:

Ես չար և անկիրթ ընկերներէ հեռի պիտի կենամ որպէս զի չարութիւն և անկիրթութիւն չսորվիմ:

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

147. Դ Ա Մ

Տալ	Վերմեք	Բռնել	Թուքմագ
Կտրուած չեն	Քեհիլմեքիք	Անցընել	Կեչիքմեք
Քակուեր է	Սեփիլմիք սր	Փռչի	Թոզ
Կարել տուր (1)	Տիֆսիք	Մաքրէ	Թեմիզլի

Նունիկ, հայրդ ինչ պատասխան տուաւ : — Ո՞վ է խօսողը : — Բոյրս քեզի կարմիր խնձոր մը տալ կ'ուզէ . ո՞րչափ բարի է : — Լեզուն եւ ալուաները բերնի մասերն են : — Եղունգներդ կտրուած չեն, դուք զմելի չունի՞ք : — Վարդուհի, շապիկդ քակուեր է, կարել տուր, — Դուն չես կրնար կարել : — Քեզի ո՞վ ըսաւ թէ այսօր դպրոցնիս գոց է : — Ելիզա, դուն ասեղ բռնել, դերձան անցընել, կար կարել գիտե՞ս : — Կօշիկներուդ վրայ փոշի կայ, գնա՛ մաքրէ՛ :

148. ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

Ե Ր Թ Ա Լ

Կ'երթամ (2)	Գացի	Պիտի երթամ	Գնա՛
Կ'երթաս	Գացիր	Պիտի երթաս	Մի՛ երթար
Կ'երթայ	Գնաց	Պիտի երթայ	Գացէք
Կ'երթանք	Գացինք	Պիտի երթանք	Մի՛ երթաք
Կ'երթաք	Գացիք	Պիտի երթաք	Գացող
Կ'երթան	Գացին	Պիտի երթան	Գացած

(1) Ուրիշ վարժութիւններ՝ տուր բայով : Բերեղ տուր, գրեղ տուր, առնեղ տուր :

(2) Բացատրեցէք թէ կը մասնիկը ձայնաւորէ առաջ ը գիրը կը կորսնցնէ, ինչպէս՝ կ'երթամ, կ'առնեմ, կ'ուտեմ, կ'ասեմ, կ'իմանամ, եւ այլն :

Գ Ա Լ

Կուգամ (1)	Եկայ	Պիտի գամ	Եկո՛ւր
Կուգաս	Եկար	Պիտի գաս	Մի՛ դար
Կուգայ	Եկաւ	Պիտի գայ	Եկէ՛ք
Կուգանք	Եկանք	Պիտի գանք	Մի՛ գաք
Կուգաք	Եկաք	Պիտի գաք	Եկող
Կուգան	Եկան	Պիտի գան	Եկած

149. ԱՐԲԱՆԱՄԻՆ ԶՈՀԸ

Աստուած հրամայեց Աբրահամին ողջակէզ ընել իր որդիին՝ Իսահակը : Աբրահամ հնազանդեցաւ և Իսահակը լեռ մը տարաւ . հոն փայտ դիզեց, Իսահակը վրան դըրաւ և դանակով պիտի զարնէր : Մէկ մ'ալ հրեշտակ մ'երեւցաւ ու ըսաւ . «Աբրահամ, Աբրահամ, Աստուած գոհ է քու հնազանդութենէդ, մի՛ սպաններ որդիդ : Իսահակ պիտի ապրի և անոր սերունդը պիտի բազմանայ :» Նոյն միջոցին, Աբրահամ տեսաւ խոյ մը որ մացանով մէջ կախուած էր եղջիւրներէն : Բռնեց զայն եւ իր որդիին տեղ ողջակէզ ըրաւ :

(1) Կո՞ւ գործածելու է միավանկ բայերէն առաջ եւ ոչ չէ :

150. ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ (Շար.)

Տ Ա Լ

Կու տամ ⁽¹⁾	Տուի	Պիտի տամ	Տո'ւր
Կու տաս	Տուիր	Պիտի տաս	Մի' տար
Կու տայ	Տուաւ	Պիտի տայ	Տուէ'ք
Կու տանք	Տուինք	Պիտի տանք	Մի' տաք
Կու տաք	Տուիք	Պիտի տաք	Տուող
Կու տան	Տուին	Պիտի տան	Տուած

Ը Լ Լ Ա Լ

Կ'ըլամ	Եղայ	Պիտի ըլամ	Եղի'ր
Կ'ըլաս	Եղար	Պիտի ըլաս	Մի' ըլար
Կ'ըլայ	Եղաւ	Պիտի ըլայ	Եղէ'ք
Կ'ըլանք	Եղանք	Պիտի ըլանք	Մի' ըլաք
Կ'ըլաք	Եղաք	Պիտի ըլաք	Եղող
Կ'ըլան	Եղան	Պիտի ըլան	Եղած

151. ԿԱՂԱՆԴԻՆ ՈՐ ԶԻ ԳԱՐ

«Կաղանդն երբոր գայ, մօրեղբայրդ Ալիք
«Բեզի պիտի տայ շաքար, խաղալիկ:
«Հայրիկը՝ սուլիչ, մեծ հայրդ ալ թմբուկ.»
Մայրն այսպէս կ'ըսէր Զարեհին փափուկ,
Որ ընդունելի ընծայից ի սէր,
Կաղանդի գալուն անդուկ կըսպասէր:
Բայց փոքրիկ տըղաք համբերել չունին,
Կուզեն որ շուտ մը ըլլայ ըսածնին:
Եւ երէկ, Զարեհ հարցուց. «Է՛հ, մայրիկ,
«Բանի որ չի գար կաղանդն աղուորիկ,
«Որ մեզ պիտի տայ այնքան բաներ թանկ՝
«Զըլլար որ քեզ հետ մենք իրեն երթանք:

(1) Տես նախորդ ծանօթութիւնները:

152. ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ (Շար.)

Ո Ւ Տ Ե Լ

Կ'ուտեմ	Կերայ	Պիտի ուտեմ	Կե'ր
Կ'ուտես	Կերար	Պիտի ուտես	Մի' ուտեր
Կ'ուտէ	Կերաւ	Պիտի ուտէ	Կերէ'ք
Կ'ուտենք	Կերանք	Պիտի ուտենք	Մի' ուտէք
Կ'ուտէք	Կերաք	Պիտի ուտէք	Ուտող
Կ'ուտեն	Կերան	Պիտի ուտեն	Կերած

153. ՀՐԱՀԱՆԳ ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Ես դպրոց կ'երթամ: — Ինծի դաս տուր: — Տէր
Հայրն եկաւ: — Մի' գար ինծի հետ: — Բեզի ընկեր
պիտի ըլլամ: — Հաց կերէք: — Եղա՛ւ ուղածդ: — Ի՞նչ
կերար: — Դեռ պիտի ուտե՞ս: — Ե՛րբ խելօք պիտի
ըլլաս: — Արամին ալ ըսէ, միասին եկէք: — Զորս դա-
հեկան տունքը և աղուոր գիրք մ'առինք: — Դուրս մի'
երթաք: — Ահա շուները կուգան: — Ուտողը դուրս
թող ելլէ:

154. Դ Ա Ս

Մեր ձին տեսա՛ր: — Պղտիկ եղբայրդ աղուոր ժա-
մացոյց մ'ունի: — Նոր գնած (ծախու առած) զմեզնդ
չատ սուր է: — Գրոջս ասեղն ու մատնոցը քո՛վդ են:
— Հօրաքոյրս ու մօրաքոյրս մերն (շէշէ) են: — Փո-
ղոցն էիր: — Աղա՛ւնի, լաթերդ աղտոտեր ես, եթէ
մայրիկդ տեսնէ, պիտի բարկանայ. շուտ, շուտ խոզա-
նակով մաքրէ՛:

155. Հ Ա Յ

Կը թխէ	Պիօրիք	Կը մշակեն	Պեղերէր
Կը շաղեն	Յուղուրուրլար	Կը հերկեն	Սիւրերէր
Խաշ	Մայա	Կը ցանեն	Էֆերէր
Կ'աղան	Իւլիսիւրէր	Կ'աճեցընէ	Պեօյիւսիւր
Հաճար	Չալսար	Կը զրկէ	Կեօնսերիւր
Եգիպտացորեն	Միսիւր	Հասկ	Պաւազ

Հացը կա'մ տանտիկինը կը թխէ կամ հացագործը։
Հացը խմորով կը շինեն։ Խմորը կը շաղեն ալիւրով, ջրով
ու խաշով։ Յորենը կ'աղան շաղացքի մէջ և ալիւր կ'ը-
նեն։ Յորենը, գարին, հաճարը, եգիպտացորենը կը
բուսնին արտին մէջ հասկերու վրայ, Գիւղացի մշակները
դաշտը կը մշակեն, հողը կը հերկեն, յետոյ կը ցանեն
և Աստուած կ'աճեցնէ բոյսերը։ Աստուած կը զրկէ մեզի՝
ամառ, ձմեռ, աշուն, գարուն, տաքութիւն, անձրեւ ու
փայլուն արեւ։

156. Թ Ռ Զ Ո Ի Ն Ն Ե Ր (¹)

Աղանի	Կեօլերնին	Բադ	Էօրսկֆ
Ճնճղուկ	Սերչե	Ագաւ	Գարկա
Սոխակ	Պիւլալիւլ	Արագիւ	Լեյլեֆ
Արծիւ	Գարբալ	Թութակ	Փափաղան
Ծիծեռնակ	Գրլանդրն	Կաքաւ	Քեֆլիֆ
Հաւ	Թափուգ	Աքաղաղ	Խօրնս
Հնդկահաւ	Հիւթի (նուլուգ)	Սադ	Գազ

(¹) Ի՞նչ է թռչունը։ Ասոնցմէ որո՞նք տեսած ես։ — Ու-
րո՞նք են վայրի թռչուն։ Յոքնակիի վերածեցէք այս անուն-
ները։ Նաեւ Այբբէնիկի կարգով գրեցէք։

157. Շ Ո Ի Ն

Կը պահպանեմ	Պեֆերիմ	Գրուած է	Եագրլմբօ սքր
Կը հաշեմ	Իւրերիմ	Մնացեր է	Գալմբօ սքր
Կը վախցնեմ	Գօրգուսուրմ	Հոտոտեց	Գօգլասք
Կը բռնեմ	Թուքարմ	Չեմ քնանար	Ուլուամ
Կը գտնեմ	Պուլուրում	Որս	Ալ
Մօտեցաւ	Եագլաւսք	Այսքան	Պու գաւսար

«Կարդա՛ տեսնեմ, սիրուն շնիկս, ի՞նչ գրուած է
այս գրքին մէջ», ըսաւ Տիրուհի իր փոքրիկ չան։ Շունը
գրքին մօտեցաւ, հոտոտեց եւ հեռացաւ։

— Ինձի՞ մնացեր է կարդալ, ըսաւ ան։ Ես տունը
կը պահպանեմ, գիշերները չեմ քնանար ու միշտ կը
հաշեմ, գայլերը կը վախցնեմ, որսի կ'երթամ, նապաս-
տակ կը բռնեմ, բադ կը գտնեմ։ Ինձի համար այսքան
ալ բաւական է։

158. ԲԱՅԵՐՈՒՆ ԺԵՏԱԿԱՆԸ

Ներկայ

Չեմ սիրեր	Չեմ խօսիր	Չեմ կարդար	Չեմ թողուր
Չես սիրեր	Չես խօսիր	Չես կարդար	Չես թողուր
Չի սիրեր	Չի խօսիր	Չի կարդար	Չի թողուր
Չենք սիրեր	Չենք խօսիր	Չենք կարդար	Չենք թողուր
Չէք սիրեր	Չէք խօսիր	Չէք կարդար	Չէք թողուր
Չեն սիրեր	Չեն խօսիր	Չեն կարդար	Չեն թողուր

Անկատար

Չէի սիրեր	Չէի խօսեր	Չէի կարդար	Չէի թողուր
Չէիր սիրեր	Չէիր խօսեր	Չէիր կարդար	Չէիր թողուր
Չէր սիրեր	Չէր խօսեր	Չէր կարդար	Չէր թողուր
Չէինք սիրեր	Չէինք խօսեր	Չէինք կարդար	Չէինք թողուր
Չէիք սիրեր	Չէիք խօսեր	Չէիք կարդար	Չէիք թողուր
Չէին սիրեր	Չէին խօսեր	Չէին կարդար	Չէին թողուր

Հրամայական

Մի՛ սիրեր	Մի՛ խօսիր	Մի՛ կարդար	Մի՛ թողուր
Մի՛ սիրէք	Մի՛ խօսիք	Մի՛ կարդաք	Մի՛ թողուք

Ծանօթ. — Այս ձեւերուն համեմատ դասասուն քող վարձեցրնե ուրիշ բայեր ալ ժխտականի փոխել: Նաեւ հաստատական խօսքեր քող առաջարկե ժխտականի վերածելու համար եւ փոխադարձաբար:

Վարժ. — Ժխտական խոնարհեցէք հետեւեալ բայերը վերի օրինակին պէս. Գրել, նայիլ, հազար, քողուլ:

159. ՈՐԲԸ

Որբ	Էօֆիւլ	Տաքցընէր	Ըսքսա իսի
Մեռան	Էօլիլիւր	Պատոած	Երբբը
Անտէր	Սահապար	Խեղճ	Ձալալը
Չի կար	Եօգ իսի	Գգուող	Օխեան
Տար	Վերէ իսի	Միս մինակ	Եափ եարբը
Շինէր	Եափա իսի	Վասն զի	Չիւնի

Թովհանէսին հայրն ու մայրը մեռան և որբ, անտէր մնաց: Մէկը չի կար որ իրեն կերակուր տար, մէկը չի կար որ հագուստ չինէր, հագցնէր ու տաքցնէր: Գլուխին մազերը սանտրուած չէին, հագուստները աղտոտ ու պատռած էին:

Խեղճ որբը սիրող գգուող չունի, պառկեցնող չունի. միս մինակ է աշխարհիս վրայ. Ո՞վ իրեն աղօթք և կարգալ պիտի սորվեցնէ:

— ԱՍՏՈՒԱՎ. — Վասն զի Ա՛ն է որբերուն հայրն ու բարեկամը:

160. ՀՐԱՀԱՆԳ

Աշակերտք քող պատասխանե սա հարցումներուն

1. Ի՞նչ է չուշանը: 2. Ի՞նչ է թթենին: 3. Ի՞նչ է առըրճանակը: 4. Ի՞նչ է օղը: 5. Ի՞նչ է ուրաղը: 6. Ի՞նչ է սանտրը: 7. Ի՞նչ է չերեփը: 8. Ի՞նչ է սափրիչը: 9. Ի՞նչ է գարունը: 10. Ի՞նչ է առաւօտը: 11. Ի՞նչ է ագոաւը: 12. Ի՞նչ է սարղը: 13. Ի՞նչ է օձը:

Օրինակ. — Շուշանը ծաղիկ է, քրեկին ծառ է:

161. ԾՈՅԼ ՏՂԱՆ

Արդեօք	Անապա	Դիմացի	Գարբրի
Աշխատելու	Չալբումազ	Կը համրէ	Սայար
Կենալ	Տուրմազ	Ելլելուն	Չրգսրղընսա
Յանցանք	Գապահաք	Անգործ	Իսիզ, պօ
Գործ	Իս	Չմեռնելու	Էօլմեմեք
Չի սերտեր	Էօլմեմեք	Պիտի մուրայ	Տիլեմեմեք

Ծուլութենէ աւելի գէշ բան կա՞յ արդեօք: Ամէնքս ալ աշխարհ եկած ենք աշխատելու համար: Պարապ կենալը յանցանք է: Ահա քեզի Սահակն որ ծոյլ է:

Տունը գործ մը տեսնել չ'ուզեր: Նոյնպէս դպրոցին մէջ ալ գիրը չի գրեր, դասը չի սերտեր, դիմացի պատը կը նայի և ճանճերը կը համրէ:

Բան մը չի սորվիր և դպրոցէն ելլելուն՝ անգործ պիտի մնայ: Ան ատեն ի՞նչ պիտի ընէ՞ անօթի չմեռնելու համար: Կա՛մ պիտի մուրայ, կա՛մ գողութիւն պիտի ընէ:

Ո՛հ, Աստուած չընէ որ դուք Սահակին պէս ըլլաք:

162. ՄԻՋԱՏ, ՍՈՂՈՒՆ, ՈՐԴ.

Ճանճ	Սիմեք	Սարդ	Էօրիմեմեք
Մեղու	Ար	Մըջիւն	Գարբնա
Թիթեռ	Գեփեմեք	Խղունջ	Սայլանկեօզ
Ճպուռ	Ճրքր	Օձ	Երլան
Լու	Փրեք	Գորտ	Գուրպաղը
Մլուկ	Թահթապիթի	Շերամ	Իփեք պեօնեյի
Մեղ	Սիլիսիմեք	Թրթուր	Թրթըր
Կրիայ	Թոսպաղը	Մարախ	Չեփիկե
Բզէզ	Պըզպըզ պեօնեյի	Տգրուկ	Սիլիւք

Մանօք. — Հաս զաս ցրեցեք միջասները, սողունները եւ որդերը:

163. ԾՈՅԼ ՉԵՂՈՂ ՏՂԱՆ

Տարբերութիւն	Փարգ	Կը քաղէ	Եօլար
Կ'օգնէ	Եարսքմ իսեր	Նայելով	Պագարագ
Ուժով	Գուվկերի	Չ'անցըներ	Կեյիւմեք
Կրցածը	Եափապիլիքիքի	Բաւական	Էփեյի
Ընելէ	Իքմեքեք	Նմանելու	Պեքեյեմեք
Ետ	Կերի	Խելացի	Ազըրը
Կ'աւլէ	Սիլիւրիւր	Նմանիլ	Պեքեմեք

Ո՛րչափ տարբերութիւն կայ Սահակին ու Մինասին մէջ:

Առաջինը, ինչպէս գիտէք, ծոյլին մէկն է. երկրորդը աշխատասէր ու խելացի:

Մինաս կանուխ կ'արթնայ, աղօթք կ'ընէ, և մօրը կ'օգնէ տան գործերը կատարելու:

Ուժով չէ. բայց կրցածն ընելէ ետ չի կենար:

Չմեռը՝ տունը կ'աւլէ. ամառը՝ պարտէզին մէջի խոտը կը քաղէ, կը հաւաքէ և դէզ կ'ընէ:

Դպրոցին մէջ պատը նայելով, ճանճ համրելով ժամանակ չ'անցըներ. բաւական կը կարգայ կը գրէ:

Աւելի աղէկ չէ՞, ծոյլ Սահակին նմանելու տեղ, աշխատասէր Մինասին նմանիլ:

164. ՀՐԱՀԱՆԳ

Սա բառերը բարգմանեցեք, ետք զոս զոս սիւնակներու մէջ գրեցեք անձերը, կենդանիները եւ իրերը :

Օձ, մշակ, ընկոյզ, կաքաւ, պատկեր, ձուկ, Միհրան, դաշտ, դրացի, ոսկոր, Աբէլ, ճանճ, Թթենի, Թռչուն, զաւակ, խաչ, ձի, պայտար, հաւ, դրամ, Գրիգոր, մեծեղ, տուփ, մեքենայ, հօրեղբայր, մորուկ :

Օրինակ.—Օձը կենդանի է, մշակը անձ է, ընկոյզը իր կամ առարկայ է, կաքաւը կենդանի է.

165. ԿԱՐԴԱԼ ԶԳԻՏՅՈՂ ՏՂԱՆ

Կը ճանչնա՞ք	Թանրմըսընըզ	Կը ցաւի	Անըյօր
Մեռաւ	Էօյսիւ	Կը մտածէ	Տիւրիւսիւյօր
Ղրկել	Կեօսեքսեք	Երբ մեծնայ	Պեօյիւսիւյիւսեք
Զի գիտեր	Պիլմեյօր	Զգիտնալուն	Պիլմեքիյի

Կը ճանչնա՞ք պզտիկ Պօղոսը, Մարիամ խաթունին տղան :

Անոր հայրը չորս տարի առաջ մեռաւ և մայրը այնքան աղքատ է որ չի կրնար զինք դպրոց ղրկել :

Անոր համար է որ Պօղոս կարդալ չի գիտեր, և շատ կը ցաւի երբ կը տեսնէ որ ուրիշ պզտիկ տղաք կը կարդան ու կը գրեն :

Պօղոս կը մտածէ թէ երբ մեծնայ, գործ չպիտի կրնայ գտնել՝ կարդալ գրել չգիտնալուն համար :

Ահ, շատ թշուառ է Պօղոսը :

166. ՀՐԱՀԱՆԳ

Դեք երկու անուն :

Խաղալիկի, խաղի, դպրոցական առարկայի, կարասիի, ուտելիքի, խմելիքի, պտուղի, մարդու, հագուստի, չէնքի, կենդանիի, Թռչունի, միջատի, սողունի, ձուկի, ծաղիկի, ծառի, բանջարեղէնի, արհեստաւորի, գործիքի, զէնքի, զարդի, նուագարանի, մետաղի :

Օրինակ. — Շունջան, թռուցիկ՝ խաղալիկ են :

— Այգիպապուկ, կաղնիկադ՝ խաղ են :

167. ԿԱՐԴԱԼ ԶԳԻՏՅՈՂ ՏՂԱՅ Մ՝ԱԼ

Մեր դրացի դերձակ Մելքոնին տղան կարապետն ալ, պզտիկ Պօղոսին պէս, կարդալ չի գիտեր. բայց այս երկու տղոց մէջ մեծ տարբերութիւն կայ :

Պօղոս կարդալ չի գիտեր, վասն զի մայրը չի կրնար դպրոց ղրկել, բայց կարապետ միշտ դպրոց կ'երթայ :

Դպրոց կ'երթայ՝ բայց չուզելով կ'երթայ, ճամբան կը դեգերի, և ուրիշ տղոց հետ կը խաղայ :

Դպրոցին մէջ ալ ծոյլ, շատախօս ու չար տղայ մ'է, վարժապետին ըսածը մտիկ չ'ընեն և բան մը չի սորվիր :

Վարժապետը միշտ կը պատժէ զինքը : Երբ տուն կուգայ, մայրն ալ կը սրդողի իրեն :

Ամէնքը կը ծաղրեն ու կ'ատեն զինքը : Խեղճ կարապետ :

168. ՀՐԱՆԱՆԳ

1. Հետեւեալ բառերը քարզմանեցիք:
2. Ըսե՛ք, ի՞նչ թիւ եւ հոլով են անոնք:
3. Հոլովը նոյն պահելով անոնց եզակի՛ն գտե՛ք:

Հացեր, խաչերու, փայտերէ, քարերով, տուներու, կովերէ, ձիեր, ծառերու, բերաններ, սեղաններով, դպրոցներ, ականջներու, հայրերով, մայրերէ, բնութիւններ, զէնքեր, խոստումներէ, քննութիւններով, հարցումներու, մարդերով, ծովեր:

169. ՀՆԱԶԱՆԴ ՏՂԱՆ

Ահա տղայ մը զոր շատ կը սիրեմ:

Հայրը բան մը պատուիրած ատեն, շուտ մը կը կատարէ:

Երբ մայրն ըսէ. «Գառնի՛կ, գնա այս ինչ տեղէն կաթ բեր, կամ աղբիւրէն ջուր բեր, անմիջապէս կը վազէ կ'երթայ:

Դպրոցն ալ, երբ վարժապետը կը պատուիրէ որ դաս սերտէ կամ չխօսի, իսկոյն կը հնազանդի:

Ի՛նչ աղուոր բան է խօսք մտիկ ընելը:

Տղա՛ք, դուք ալ Գառնիկին պէս ըրէք, ան ատեն ամէն մարդ ձեզ պիտի սիրէ:

170. ՀՐԱՆԱՆԳ

Հետեւեալ բառերը քարզմանեցիք: Ապա ըսե՛ք թե ո՞վ կ'ընէ այդ գործողութիւնները. *Օրինակ*. Էօր կը զոայ:

Կը զոայ... (ո՞վ), հաւկիթ կ'ածէ... (ո՞վ) կը խօսի, կը փչէ, կը բառաջէ, կը նուայ, կը մայէ, կը մոնչէ, կը բզզայ, կը կոկոայ, դաս կուտայ, ձիերը կը լուսնէ, կը փայլի, քարոզ կուտայ, հագուստ կը կարէ, կը հաչէ, կուլայ, գիր կը գրէ, տուն կը շինէ, եւայլն:

Վարժ, — Նոյն խօսքերը յոյճակի ըրե՛ք այսպէս. Էօերը, կը զուան. հաւերը հաւկիթ կ'ածեն:

171. ԱՆՀՆԱԶԱՆԴ ՏՂԱՆ

Ղուկաս սիրելի տղայ մը չէ:

Ինչո՞ւ, գիտե՞ք. — որովհետեւ անհնազանդ է. եթէ հայրն իրեն ըսէ թէ «Ղուկա՛ս, գնա աղբիւրէն ջուր բեր. կամ այս ինչ խանութէն ծխախոտ բեր», անկիրթ պատասխան մը կուտայ:

— «Ժամանակ չունիմ. — կուժը ծանր է. — Խանութը հեռու է:»

Այս բանին համար հայրը միշտ խրատ կուտայ իրեն, կը պատժէ, կը ծեծէ անգամ. եւ իրաւունք ալ ունի: Տղայ մը պզտիկութեանը լաւ կը կրթուի, ինչպէս տունի մը պզտիկ ու բարակ եղած ատենը կը շտկուի:

Ղուկասին ըրածը շատ գէշ բան է և Աստուած պիտի պատժէ զինքը:

172. ՀՐԱՀԱՆԳ

Աւակերճները նախ բերանացի եւ ապա գրաւոր բող պատասխանեն, այսպէս. Շաբաթը ուսեղիք է:

1. Ի՞նչ է չաքարը, խահվէն, ատրճանակը, զիրքը, բաղ-
նիքը, աչքկապուկը, մանեակը եւայլն:

2. Որո՞նք են ընտանի կենդանիները, քու ազգական-
ներդ, մարմնի մասերը եւայլն:

3. Ի՞նչ կ'ընեն դգալով, մուրճով, կածառով (ունելի),
գրիչով, կանգունով, ալիւրով եւայլն:

4. Ո՞ւր կը տեսնես բարձը, խորանը, մուրճը, արօրը,
նաւակը, ծառը, լուսինը:

173. ԱՆՈՒՇԱԴԻՐ ՏՂԱՆ

Ո՞հ, Լեւոն, ի՞նչ գէշ բան է վարժապետին ըսածը
մոիկ չընել:

Մէկ բանը տասն անգամ կը կրկնէ եւ դարձեալ
ուշադրութիւն չես ըներ:

Նայէ՛, տասը տարու ես, վարժութիւն Մանկանց
կը կարդաս եւ դեռ հայերէն խօսիլ չես գիտեր:

Ըրածդ աղէ՞կ բան մը կը կարծես:

Հաւատա՛ ինձի, տղա՛ս, մի՛ նմանիր ծոյլ եւ անու-
շաղիւր կարապետին:

Նայէ՛, ո՞րչափ թշուառ է ան, եւ թէպէտ դպրո-
ցէն ելած է եւ արհեստի կ'երթայ, բայց նորէն բան
չի սորվիր եւ վարպետը բնաւ գոհ չէ իրմէ:

174. ՀՐԱՀԱՆԳ

Աւակերճները բերանացի եւ գրաւոր պատասխանեն:

1. Ի՞նչ կ'ընէ վարժապետը, դերձակը, դահիճը, պայ-
տարը, մշակը, դարբինը, հիւանդ, քահանան, վարդապետը:

2. Է՞նչ կը դոայ, իսկ հա՞ւը, ձի՞ն, կո՞վը, կատուն,
գա՞ռը, առի՞ծը, մեղո՞ւն, գո՞րտը, շո՞ւնը, մանկի՞կը:

Օրինակ. — Վարժապետը դաս կուսայ:

112. ԽՐԱՏ

Մի խնդրեր Աստուծմէ
Ո՛չ ըստակ, ո՛չ պատիւ,
Այլ ըզբեզ կըթելու՝
Խելք, շընորհք, սիրտ աղնիւ,
Օգնէ քու ընկերաց,
Աղքատին սէր ցուցուր,
Գիտցի՛ր որ չէ անվարձ
Բաժակ մ'իսկ պաղուկ ջուր:

Հետեւեալ խօսքերը նախ քարգմանեցիք, յետոյ յոգնակի ը-
րեք, այսպէս. Վաճառականները կը ծախեն կերպասներ:

Վաճառականը կը ծախէ կերպաս: — Դաստառուն բարի
խրատ կուտայ իր աշակերտին: — Տղան պիտի սերտէ դասը:
— Ես չառ չեմ խօսիր: — Պահապանը թող հանգչի, շունը
կը հսկէ: — Գողը փախաւ: — Բանուորը ջրհոր փորեց: —
Այգին կ'ընցի: — Դուռն չառ բարի ես: — Վատը կը փախ-
չի: — Ձին բեռ կրեց եւ հիմա խոտ կ'ուտէ:

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՀԱՅ ԼԵՁՈՒԻ

Տանկախօս գաւառներու նախակրթութեան ամբողջ Ընթաց-
քը կը բաղկանայ երեք մասերէ :

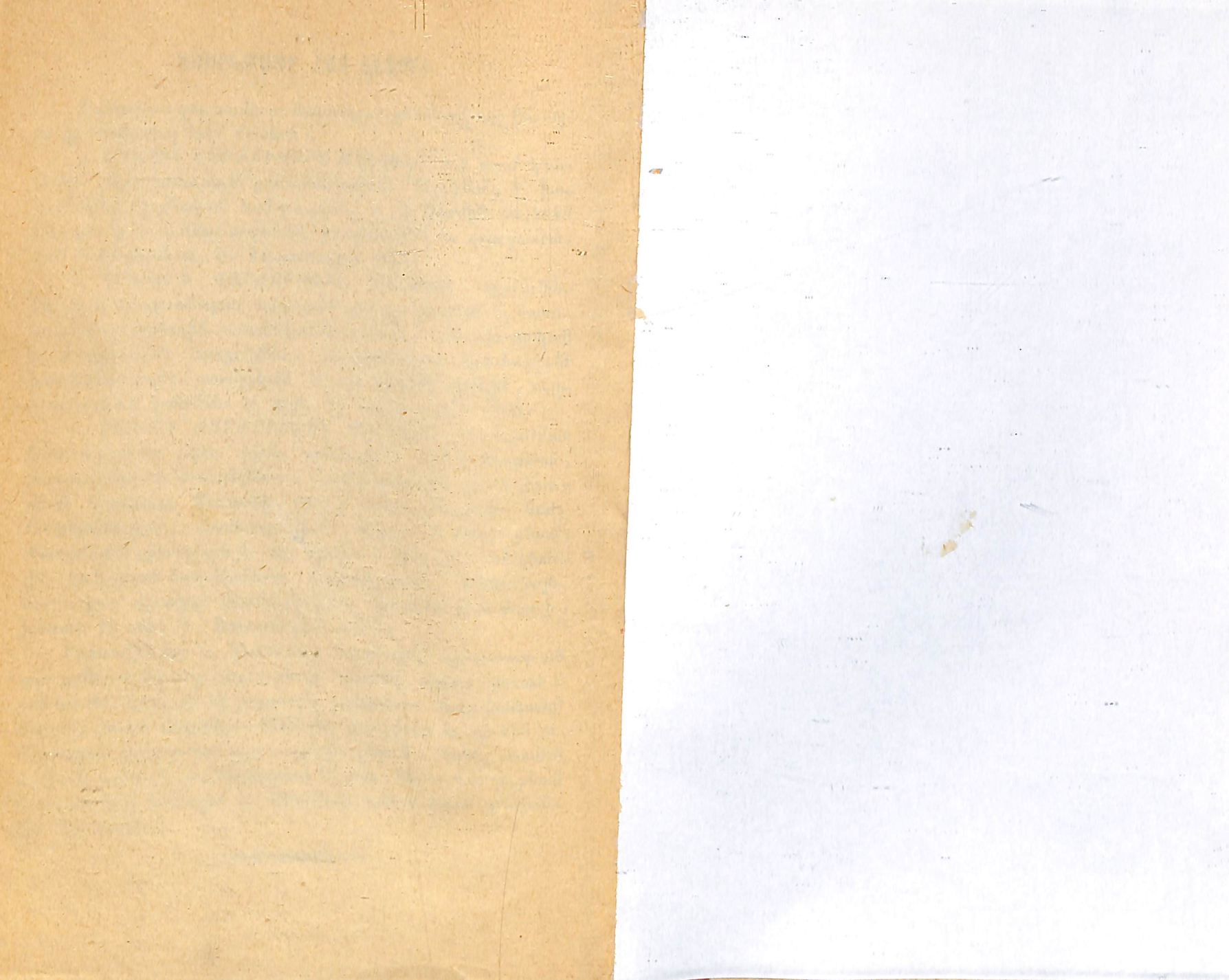
1. ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ, ուր տղաք կ'ու-
սանին ընթերցանութիւն, բարգմանութիւն, հոլովմանց եւ խո-
նարհմանց սկզբնական ծանօթութիւն, եւ կը վարժին *հայերէն*
խօսելու ի ձեռն մտամարզական, իրազիսական եւ գրուցատա-
կան հրահանգներու, է. Տպագրութիւն 1898.

2. ԵՐԿՐՈՐԴ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ, պարունա-
կութիւնն աստիճանաբար հոխացած՝ ըստ զարգացման եւ հասո-
ղութեան ուսանողին. — շահեկան հրահանգներ, մտամարզական
եւ իրազիսական հարցումներ, քերականական վարժութիւնք
գործնականապէս, բարոյական եւ այլ պիտանի գիտելիք, ուղ-
ղագրութեան կանոններ եւ այլն. Դ. տպագրութիւն 1896.

3. ԵՐՐՈՐԴ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ (բաշայարմար
նաեւ հայախօս տղոց) իբրեւ դասագիրք ընթերցանութեան,
լեզուագիտական հրահանգներու, մտամարզութեան, բառագիտու-
թեան: Առակերտը կ'ուսանի, բաց ի ընթերցանութենէ, նաեւ
քերականութիւն, մտամարզութիւն, լեզուի եւ մտածութեան,
Քաղաքային գիտութեան եւ այլ նիւղերու վրայ կարելուք չիտե-
լիք. կը կատարէ հոմանիւթներու, հակահիւթներու, նմանաւայն-
ներու վրայ օգտակար վարժութիւններ, վերլուծութիւն լեզուի,
իմաստի եւ ոճի. Դ. Տպագրութիւն 1896 :

Բոլորովին նոր եւ դիւրոշտոյց եղանակով պատրաստուած
այս գրքեր որոնց օգտակարութիւնը փորձով ապացուցուած է
ամենուրեք, կոչուած են յեղաշրջել տանկախօս հայ-մանկանց՝
մայրենի լեզուն ուսանելու հնաւանդ դրութիւնը եւ դիւրին ու
հիմնական կերպով ծաւալել ազգային լեզուն : Երեք մասերն
ալ վաւերացեալ եւ յանձնադրուեալ են Ազգ. Կեդր. Վարչութեան
Ուսումնական Խորհրդին եւ Մեարիֆի պատշտօնակոն գրացան-
կին մէջ անցած :

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0061975

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն Ք

Դաւթեան Գործակալութիւն

Թիւ 16, Պահնէ-Գաբու Դազասէր ի

1. Ա. Վարժուքիւն Մանկանց,	Եօթերորդ	Տի
2. Բ. » »	Հինգերորդ	»
3. Գ. » »	Չորրորդ	»
4. Տարական Քերականութիւն	Չորրորդ	»
5. Լրացուցիչ Դասընթաց	Երկրորդ	»
6. Փնջակ, պատկերազարդ	Չորրորդ	»
7. Փունջ, աշխարհ. Հաւաքածոյ	Չորրորդ	»
8. Երկրորդ փունջ	»	Երկրորդ
9. Գործն. Ընթացք Ծարալուր.	»	»
10. Բանալի Ծարալուրեան	»	»
11. Ընտելաւան Հայ լեզուի	Երրորդ	»
12. Սկզբունք Համաձայնութ. Եւ Ծարալասութ.		
13. ALPHABET FRANÇAIS	Բ. տիպ.	
14. Տարական ընթացք Կրօնի. Վ. Քահ. Ասլան.		
15. Պատկերազարդ Այբբենաւան (նոր ոճով) Բ. Տ/		
= 100ր 25 Դանեկան =		
16. Յայտագիր Դաւթեան Գործակալութեան		
17. Ծաղկաւաղ Հաւաքածոյ, Միջին շրջան		
18. Դպրոցավարութիւն, Emerson E. White		
19. Առաձայնաւան. — Հ. Պէննէնեան		
20. Համառոտ Կրօնագիտութիւն. Ա. Հաբէլեան.		
21. Մրժիւ Զայնր, Քերթուածներ, Բ. Բարսեղեան		
22. Նուէր Հայ մանուկներուն,		
23. Դաս. խառակութիւն աղջիկներու,	աիկ Վ.	
24. ՀՔՄԼԷԹ, Գիտութիւններու վրայ		
25. Դաս. խառակութիւն պատանիներու, Յուսիկ Վ.		
26. ԲԻԻՐԱԿՆ Լրագիր, տարեկանը		
27. Աշխարհագր. Օսմ. Կայսրութեան		
28. Քերթուածներ, Յակոբեան		